Tilinpäätös 2018

Lounais-Suomen Osuuspankki

SISÄLLYSLUETTELO

sivu		
1 - 20	**Toimintakertomus**	
21 - 22	**Osuuspankin tuloslaskelma ja tase**	
23 - 24	**Rahoituslaskelma**	
	Osuuspankin tuloslaskelman ja taseen liitteenä annettavat tiedot	
25 - 46	Osuuspankin tilinpäätöksen merkittävimmät laatimisperiaatteet	
47 - 69	Liitetiedot	
70 - 79	**Luettelo kirjanpitokirjoista, tositteiden lajeista sekä selvitys niiden säilytystavoista**	
80	**Hallituksen allekirjoitus**	
80	**Hallintoneuvoston lausunto**	
80	**Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta**	

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Lounais-Suomen Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista ”Rahoitusinstrumentit” sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos oli, että myönnetyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheutti muutoksia myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa on kerrottu siirtymän vaikutukset.

Pankin korkokate pieneni ja pankin liikevoitto oli pienempi kuin edellisvuonna. Tilikaudella kirjattiin vertailukautta hieman vähemmän odotettavissa olevia luottotappioita (arvonalentumistappioita) luotoista ja muista sitoumuksista. Odotettavissa olevien luottotappioiden (arvonalentumisten) määrä suhteutettuna luotto- ja takauskantaan pysyi alhaisella tasolla. Odotettavissa olevat luottotappiot laskettiin vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempina vuosina IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

Talletuskanta kääntyi kasvuun ja luottokanta OP Asuntoluottopankin luottokanta mukaan lukien pysyi edellisvuoden tasolla. Pankin oman taseen luottokanta kasvoi kuitenkin runsaat 12 miljoonaa euroa.

CET1 vakavaraisuussuhde oli edellisvuotta parempi.

Tilikauden aikana pankki vei loppuun OP Ryhmän strategiaan pohjautuvan kiinteistöjen vähentämissuunnitelman, jonka mukaisesti pankki myi alkuvuonna 2018 Kiinteistö Oy Paimion Simpan osakkeet (Kairankulman ja Simpan kiinteistöt).

Avainlukuja

Avainlukuja			
	2018	**2017**	**Muutos**
Liikevoitto, 1000 euroa	1 167	2 031	-42,6
Kulujen suhde tuottoihin, %	75,7	62	13,7
Oman pääoman tuotto (ROE), %	2,1	3,7	-1,5
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	77,62	74,75	2,8
Henkilöstö keskimäärin	15	18	-2,7
Omistaja-asiakkaat	7 749	7 682	67

OP Ryhmä

Lounais-Suomen Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa. Kaikki jäsenet ovat omistaja-asiakkaita, joista jokaisella on yksi yhtäläiset oikeudet tuottava jäsenosuus.

Osuuspankki kuuluu OP Ryhmään, joka on johtava suomalainen finanssiryhmä. Se koostuu itsenäisistä osuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaavat OP Osuuskunta sekä sen tytäryhtiöt OP-Palvelut Oy ja OP Asiakaspalvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Osuuspankki on OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset yhdessä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yhteisöjen kanssa muodostavat yhteenliittymän, josta säädetään laissa talletuspankkien yhteenliittymästä (Yhteenliittymälaki). Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista ja niiden vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin.

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui, ja luottamus talouteen heikkeni vuoden 2018 viimeisinä kuukausina. Talouden vire oli silti edelleen verrattain hyvä. Koko vuonna 2018 maailmantalous kasvoi lähes samaa hyvää vauhtia kuin vuonna 2017. Erot maiden talouskehityksen välillä levenivät. Euroalueella talouskasvu hidastui selvästi vuoden mittaan osin tilapäisten tekijöiden vuoksi. Työttömyys laski yhä selvästi ja inflaatio nousi.

Euroopan keskuspankki jatkoi politiikkansa normalisointia. EKP pienensi arvopaperien osto-ohjelman mukaisia netto-ostoja lokakuussa 15 miljardiin euroon kuukaudessa ja lopetti ne kokonaan vuoden vaihteessa.

Ohjauskorot säilyivät ennallaan koko vuoden. Euribor-korot nousivat vuoden lopulla aavistuksen. Pidemmät markkinakorot alenivat vuoden lopulla lisääntyneen epävarmuuden vuoksi ja päätyivät samalle tasolle kuin vuoden alussa. Osakekurssit painuivat vuoden lopun jyrkän laskun vuoksi vuoden alkua matalammalle.

Suomen talous jatkoi vuoden jälkipuoliskolla yhä hyvässä kasvussa. Vuonna 2018 talous kasvoi ennakkotietojen mukaan hieman vuotta 2017 hitaammin. Talouskasvu painottui aiempaa enemmän kulutukselle. Työllisyys parani selvästi, ja reaaliansiot kasvoivat. Vuoden lopulla kuluttajien luottamus alkoi silti rakoilla. Yritysten kannattavuus koheni edelleen, mutta investoinnit kohenivat vain hieman.

Asuntomarkkinoilla vanhojen asuntojen myynti väheni hieman edellisestä vuodesta. Kysyntä kohdistui uusiin asuntoihin, joita valmistui eniten sitten 1990-luvun alun. Asuntojen hinnat nousivat vain hieman kasvukeskusten vedolla.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän ja osuuspankkien liiketoimintaa ja strategiaa. Vastuullisuuden perusta rakentuu OP:n perustehtävälle, yhteisille arvoille, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle, joita asiakasomisteinen liiketoimintamalli tukee. Yhteiskuntavastuun näkökulmista OP Ryhmässä huomioidaan taloudellinen ja sosiaalinen vastuu sekä ympäristövastuu. OP Ryhmän tavoitteena yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP:n vastuullisuusraportointi perustuu GRI-standardeihin ja on luettavissa osana OP Ryhmän vuosikatsausta osoitteessa op-year2018.fi.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Lounais-Suomen Osuuspankin uudeksi toimitusjohtajaksi valittiin 12.11.2018 alkaen Leena Nikula, joka aloittaa tehtävän hoitamisen 16.2.2019. Nikula seuraa tehtävässään Vesa Viitaniemeä, joka siirtyi eläkkeelle toimittuaan pankin palveluksessa yli 32 vuotta, josta toimitusjohtajana 20 vuotta.

OP Ryhmän henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 noin 1,1 miljardin euron eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa ja siirrosta tuloutui Lounais-Suomen osuuspankille ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautusta yhteensä 160 tuhatta euroa. Ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautus esitetään tuloslaskelman henkilöstökulujen eläkekuluissa.

Lounais-Suomen osuuspankki vei tilikauden aikana päätökseen kiinteistöjen myyntitoimet, ja alkuvuonna 2018 myytiin Kiinteistö Oy Paimion Simpan koko osakekanta. Tämän kaupan myötä Kairankulman ja Simpan liikekiinteistöt siirtyvät pois pankin omistuksesta. Kiinteistö Oy Karunan Österö päätettiin loppuvuonna 2018 purkaa selvitysmenettelyn avulla. Kiinteistöyhtiöiden myynneistä ja purkumenettelystä kirjautui myyntitappiota ja arvonalentumisia.

Lounais-Suomen Osuuspankilla ei ollut muita olennaisia tapahtumia tilikaudella.

Konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset tilikauden aikana

Osuuspankin konserniin kuuluivat pankin lisäksi tytäryrityksinä Lounais-Suomen OP-Kiinteistökeskus, Kiinteistöosakeyhtiö Paimion Säästötalo, Kiinteistöosakeyhtiö Karunan Österö sekä Kiinteistöosakeyhtiö Paimion Simppa sen osakekannan myyntihetkeen saakka.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Lounais-Suomen Osuuspankilla ei ole ollut olennaisia tapahtumia tilikauden päättymisen jälkeen.

Osuuspankin tulos

Liikevoittoon vaikuttaneiden keskeisimpien tuotto- ja kuluerien kehitys kolmelta viimeiseltä vuodelta sekä vuoden 2018 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Tulosanalyysi				
1000 euroa	**2018**	**2017**	**Muutos, %**	**2016**
Tuotot				
Korkokate	2 490	2 862	-13	3 095
Muut tuotot				
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	1 659	1 668	-0,5	1 702
Palkkiotuotot, netto	1 008	1 037	-2,8	1 345
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	0	10	-99,8	3
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	0			
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		2,5		-98,6
Suojauslaskennan nettotulos	0	0		0
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-316	-147	114,6	-177
Liiketoiminnan muut tuotot	27	459	-94,2	86
Yhteensä	2 378	3 030	-21,5	2 861
Tuotot yhteensä	4 868	5892	-17	5 956
Kulut				
Henkilöstökulut	959	1 245	-22,9	1 399
Muut hallintokulut	1 700	1 582	7,5	1 421
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	541	329	64,3	57
Liiketoiminnan muut kulut	484	639	-24,3	568
Kulut yhteensä	3 684	3 794	-2,9	3 445
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjatuista rahoitusvaroista	18			
Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista		66	-73	372
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot	-	-		-
Liikevoitto (-tappio)	1 167	2 031	-42,6	2 139

Liikevoitto pieneni vertailukaudesta johtuen pääosin korkokatteen heikkenemisetä ja sijoituskiinteistöjen myynnistä. Korkokate heikkeni pääasiassa edelleen jatkuvasta ennätysmatalasta korkotasosta johtuen. Kiinteistöjen myynnistä johtuen sijoituskiinteistöjen nettotuotot pienenivät ja poistot aineellisista hyödykkeistä kasvoivat, ja näiden erien yhteisvaikutus oli runsaat 850 tuhatta euroa.

Palkkiotuottoja kertyi seuraavasti:

Palkkiotuotot			
1000 euroa	**2018**	**2017**	**Muutos, %**
Talletuksista	8	17	-51,7
Luotonannosta	607	689	-12
Maksuliikkeestä	633	627	0,9
Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta	109	110	-1,1
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	237	246	-3,6
Takauksista	23	31	-26
Vakuutusten välityksestä	188	224	-16,2
Muut	343	255	34,5
Yhteensä	2 147	2 199	-2,4
OP-bonukset	-891	-902	-1,3
Palkkiotuotot yhteensä	1 256	1 297	-3,1
Palkkiokulut	248	260	-4,5
Palkkiotuotot, netto	1 008	1 037	-2,8

Henkilöstökulut supistuivat hieman johtuen toiminnan tehostamisesta sekä OP-Eläkekassan vastuunsiirrosta tuloutuneesta ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautuksesta.

Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat OP Ryhmän sisäiset kehittämismaksut.

Osuuspankin palkkiotuotot pienenivät vertailuvuodesta. Palkkiot luotonannosta, arvopapereiden välityspalkkioita ja omaisuudenhoidosta pienenivät. Sen sijaan maksuliikkeestä kertyi palkkiotuottoja hieman edellisvuotta enemmän. Palkkiotuottoihin sisältyy vähennyksenä omistaja-asiakkaille myönnetyt OP-bonukset.

Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumiset) saamisista laskivat vertailukaudesta ja suhteutettuna luotto- ja takauskantaan pysyivät matalalla tasolla. Odotettavissa olevat luottotappiot laskettiin vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumistappiot)			
1000 euroa	**2018**	**2017**	**Muutos, %**
Odotettavissa olevien luottotappioiden (arvonalentumisten) määrä yhteensä	18	66	-73,2
Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumiset) luotto- ja takauskannasta %	0,01	0,04	0

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Keskeisimpien tase- ja sitoumuserien kehitys kolmelta vuodelta ja vuoden 2018 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä				
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**	**Muutos, %**	**31.12.2016**
Tase	322 654	300 861	7,2	287 080
Luotot	185 180	173 109	7	174 918
Saamistodistukset	0	0		0
Osakkeet ja osuudet	37 723	37 664	0,2	37 679
Talletukset	245 186	239 077	2,6	225 336
Oma pääoma	55 099	53 903	2,2	53 176
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	11 904	9 502	25,3	7 877

Tase kasvoi vahvasti johtuen pääosin hyvästä luottojen kysynnästä sekä loppuvuonna 2018 pankin käyttöottamasta OPAn väliluotosta johtuen. Oma pääoma vahvistui edelleen, ollen toimintavuoden lopulla yli 55 miljoonaa euroa.

Antolainauksen kehitys

Uusia luottoja myönnettiin vuoden aikana 44 618 tuhatta euroa eli 2330 tuhatta euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Luottokanta yhteensä vuoden lopussa oli 185 968 tuhatta euroa (173 842[1]). Oman taseen luottokannan kasvu jatkui ja asuntoluottojen kasvuvauhti kiihtyi viime vuodesta.

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustosaamiset kehittyivät tilikauden aikana seuraavasti:

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot			
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**	**Muutos, %**
Järjestämättömät saamiset	2682	2367	13,3
Yli 90 päivää erääntyneet saamiset	1366	1627	-16,0
Järjestämättömät lainanhoitojoustosaamiset	559	493	13,4
Todennäköisesti maksamatta jäävät saamiset	376	248	51,6
Terveet lainanhoitojoustosaamiset	9733	9494	2,5
Ongelmasaamiset yhteensä	12036	11861	1,5

Taulukon luvuissa on vähennetty odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumistappiot).
Yli 90 päivää erääntyneenä saamisena esitetään jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta.
Lainahoitojoustosaamisena esitetään saamiset, joiden sopimusten ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Todennäköisesti maksamatta jäävinä saamisina esitetään muut heikompiin luottoluokkiin kuuluvat saamiset.

[1] Suluissa vertailuluku 31.12.2017.

Kiinteistöomistukset

Osuuspankin kiinteistöomistukset muodostuvat omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja sijoituskiinteistöistä.

Kiinteistöomistukset		
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	1176	1936
Prosenttia taseesta	0,36	0,64
Sijoituskiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	580	723
Prosenttia taseesta	0,18	0,24
Käypä arvo	710	425
Nettotuotto, %	3,44	2,24
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma yhteensä	1756	2658
Prosenttia taseesta	0,54	0,88

Kiinteistöyhteisöjen sitoutunut pääoma muodostuu osakehuoneiston kirjanpitoarvosta ja osakehuoneistoon kohdistuvasta lainaosuudesta.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt

Omassa käytössä olevia kiinteistöjä (pankin toimitilat KOy Paimion Säästötalossa) on taseessa 1176 tuhatta euroa.

Tilikauden aikana myytiin omassa käytössä olevia kiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 61 tuhatta euroa, (osaomistus Saariselän vapaa-ajan asunnoista). Oman käytön kiinteistöhankintoja ei tehty.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä (asunnot ja muut toimistohuoneistot KOy Paimion Säästötalossa) on taseessa 580 tuhatta euroa.

Tilikauden aikana myytiin sijoituskiinteistö Kiinteistö Oy Paimion Simppa.

Muun sijoitustoiminnan kehitys

Saamiset luottolaitoksilta, joista valtaosan muodostavat saamiset OP Yrityspankki Oyj:ltä, olivat 96 298 tuhatta euroa (85 416).

Tilikauden lopussa osuuspankilla oli sijoituksia keskusyhteisön osuuspääomaan yhteensä 37 578 tuhatta euroa (37 578).

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleisön talletusten ja muiden velkojen kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa. Muut velat muodostuvat markkinarahaveloista ja valtion varoista välitetyistä lainoista.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**	**Muutos, %**
Talletukset			
Maksuliiketilit	126 049	118 100	6,7
Säästämistilit	21 078	20 201	4,3
Sijoittamistilit	97 425	99 956	-2,5
Valuuttatalletukset	633	821	-22,9
Yhteensä	245 186	239 077	2,6
Muut velat	4	41	-91,1
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille yhteensä	245 190	239 117	2,5

Muun vieraan pääoman ja sitoumusten kehitys

Velat luottolaitoksille, jotka muodostuvat veloista OP Yrityspankki Oyj:lle ja ns. väliluotosta OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle, kasvoivat 14 600 tuhanteen euroon (0,7).

Muut vieraan pääoman erät muodostuvat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtyvistä eristä.

Oma pääoma ja varaukset

Lounais-Suomen Osuuspankin koko oman pääoman määrä kasvoi 2,2 prosenttia 55 099 tuhanteen euroon (54 085).

Osuuspääoma

Osuuspääoma oli 22 476 tuhatta euroa (21 969). Omistaja-asiakkailla oli vuoden lopussa sijoituksia jäsenosuuksiin 797 tuhatta euroa (792) ja Tuotto-osuuksiin 21 679 tuhatta euroa (21 176). Irtisanottuja Tuotto-osuuksia oli tilikauden lopussa 1794 tuhatta euroa (1813) ja irtisanottuja jäsenosuuksia 23 tuhatta euroa (24).

Osuuspankki maksoi Tuotto-osuuksille vuodelta 2017 korkoa 3,25 prosenttia eli yhteensä 659 693,50 euroa.

Osuuspankilla voi osuuskuntalain ja osuuspankin sääntöjensä mukaan olla jäsenen oikeudet tuottavia jäsenosuuksia ja vapaaehtoisina osuuksina Tuotto-osuuksia. Osuuspankin osuuspääomassa on jäsenosuuksia 7975 kpl. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa yksi osuuspankin jäsenosuus ja maksaa siitä merkintähintana 100 euron suuruinen jäsenosuusmaksu. Tuotto-osuuksia on osuuspankin osuuspääomassa 216 790 kpl. Tuotto-osuuksia voivat merkitä vain osuuspankin jäsenet ja niiden antamisesta päättää osuuspankin hallitus. Tuotto-osuuden nimellisarvo ja siitä osuuspankille merkintähintana maksettava tuotto-osuusmaksu on 100 euroa.

Jäsen- ja tuotto-osuusmaksut palautetaan osuuspankin sääntöjen, osuuskuntalain ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin jäsenyyden päätyttyä tai irtisanottaessa jäsenosuus tai Tuotto-osuus. Jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai Tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Palautuksiin vaaditaan valvovan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen ja tuotto-osuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa pankin hallitus. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Osuuspankilla on oikeus lunastaa kaikki Tuotto-osuudet. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus. Lunastukseen vaaditaan keskusyhteisön lupa sekä valvovan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Veroperusteiset varaukset

Luottotappiovarausta ei kasvatettu eikä vähennetty.

Omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankin luottoriskin pääomavaateen laskennassa käytetään sisäisten luokitusten menetelmää. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä. Myös operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III:n mukaiset tarkemmat vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen yhteydessä. OP Ryhmän tilinpäätös ja Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot ovat luettavissa www.op.fi verkkopalvelussa.

Osuuspankin omat varat muodostuivat seuraavasti:

Omat varat 1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Ydinpääoma (CET1)		
Oma pääoma*	55 099	54 085
Tilinpäätössiirrot vähennettynä laskennallisella verovelalla	4 503	4 503
Käyvän arvon rahasto rahavirran suojauksesta ja varovaisen arvostamisen oikaisu	-22	0
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	**59 579**	**58 588**
Tilintarkastamaton tilikauden voitto	-1 264	-1 857
Suunniteltu voitonjako		
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-602	-1 110
Aineettomat hyödykkeet		
Arvonalentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-364	-368
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	**57 349**	**55 253**
Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä	**57 349**	**55 253**
Toissijainen pääoma (T2)		
Arvonalentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen ylijäämä		
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä		
Omat varat yhteensä	**57 349**	**55 253**

* pl. mahdollinen arvonkorotusrahastoon liittyvä laskennallinen verovelka

Ydinpääomasta on vähennetty asiakkaille palautetut irtisanotut osuuspääomat. Tilikauden tulosta ei ole luettu omiin varoihin. Vertailuvuoden luvut vastaavat tilinpäätöksessä 2017 julkaistuja.

Kokonaisriski		
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Luottoriski		
Standardimenetelmä (SA)	**567**	**246**
Saamiset yrityksiltä	172	185
Vähittäissaamiset		0
Kiinteistövakuudelliset vastuut		0
Saamiset luottolaitoksilta		0
Saamiset valtioilta, keskuspankeilta ja julkisyhteisöiltä	394	0
Muut vastuut		61
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	**63 060**	**63 804**
Saamiset yrityksiltä[1)]	8 970	9 740
Yritysvastuut – pk-yritykset	7 934	9 156
Yritysvastuut – Muut	1 036	584
Vähittäissaamiset[2)]	14 411	14 752
Kiinteistövakuudelliset	12 248	12 328
Muut vähittäisvastuut	2 162	2 424
Saamiset luottolaitoksilta[1)]		0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	276	36 563
Muut erät	39 403	2 749
Luottoriski yhteensä	**63 627**	**64 050**
Markkinariski		0
Operatiivinen riski	**10 255**	**9 872**
Yhteensä	**73 882**	**73 922**

1) Saamisiin yrityksiltä ja luottolaitoksilta sovelletaan nk. IRBAn perusmenetelmää (FIRB), eli pankki soveltaa näiden vastuiden riskipainojen laskennassa omia maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) estimaatteja.
2) Vähittäissaamisten riskipainoja laskettaessa pankki soveltaa omia estimaatteja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD), tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF).

Vakavaraisuussuhdeluvut		
(%)	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	77,62	74,75
Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde	77,62	74,75
Vakavaraisuussuhde	77.62	75,75
Osuuspankkien yhteenliittymän ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1)	20,0*	20,1

*Syyskuussa 2018

Pääomavaateet		
1000 euroa	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Omat varat	57 349	55 253
Minimipääomavaade + puskurivaateet *	7 758	7 762
Omien varojen ylijäämä	**49 591**	**47 491**

*Minimivaade 8 %, kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 % sekä mahdollinen maakohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

Ydinpääoma (CET1) yhteensä x 100
Kokonaisriski yhteensä

Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde, %

Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä x 100
Kokonaisriski yhteensä

Vakavaraisuussuhde, %

Omat varat yhteensä x 100
Kokonaisriski yhteensä

Keskinäinen vastuu

Yhteenliittymälain mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, osuuspankkien keskusrahalaitoksena toimiva liikepankki OP Yrityspankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. OP Osuuskunnan jäseniä olivat vuoden lopussa 156 osuuspankkia sekä OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy. Talletuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti.

Keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on erääntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osittelulaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuuosuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti. Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista

Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Talletussuoja ja sijoittajien turva

Rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain mukaan talletuspankin on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP Ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP Ryhmän talletuspankeilta enintään 100 tuhanteen euroon asti. OP Ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit ja OP Yrityspankki Oyj. OP Ryhmälle tulevia uuden järjestelmän mukaisia maksuja on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa kohdassa Viranomaismaksut.

Sijoittajien korvausrahasto maksaa korvauksia ei-ammattimaisille sijoittajille silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty suorittamaan muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi suojan piirissä olevia sijoittajien selviä ja riidattomia saamisia

sopimuksen mukaisesti. Korvauksen määrä on 90 prosenttia saamisen määrästä, enintään 20 tuhatta euroa. Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP Ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Kriisinratkaisusääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin velkojen ehtoihin velkojan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen määrittää kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärän OP Ryhmän tasolla.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku			
	2018	**2017***	**2016**
Oman pääoman tuotto (ROE), %	2,1	3,7	3,6
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,4	0,7	0,7
Omavaraisuusaste, %	18,5	19,5	20
Kulu-tuotto-suhde, %	75,7	62,0	57,8

***** Tunnusluvut vastaavat tilinpäätöksessä 2017 julkaistuja, eikä niitä ole oikaistu takautuvasti.

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

Liikevoitto (-tappio) – Tuloverot * x 100
Oma pääoma ja vähemmistön osuus + Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), %

Liikevoitto (-tappio) – Tuloverot * x 100
Taseen loppusumma keskimäärin
(vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma ja vähemmistön osuus + Tilinpäätössiirtojen
kertymä laskennallisella verolla vähennettynä x 100
Taseen loppusumma

Kulu-tuotto-suhde, %

Hallintokulut + Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja
aineettomista hyödykkeistä + Liiketoiminnan muut kulut x 100
Korkokate + Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista +
Nettopalkkiotuotot + Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan
nettotuotot + Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot +
Suojauslaskennan nettotulos + Sijoituskiinteistöjen nettotuotot +
Liiketoiminnan muut tuotot + Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi sekä pankin riskiasema

Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinottokyky ja varmistaa, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi pankin kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskinottokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä.

Osuuspankin riskipolitiikka sisältää ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja rajaukset, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteissa sekä ryhmän riskipolitiikassa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi.

Osuuspankin riskienhallinta on järjestetty OP Osuuskunnan jäsenpankeilleen antamien yleisten ohjeiden mukaisesti. Osuuspankin hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuspankin hallintoa. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Lisäksi se arvioi osaltaan pankin riskiasemaa ja riskienhallinnan riittävyyttä.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä. Hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, vakavaraisuutta ja eri riskilajeja koskevat limiitit sekä valvoo ja seuraa säännöllisesti pankin liiketoimintaa, riskinottokykyä ja riskiasemaa.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti hallitukselle, hallintoneuvostolle ja OP Osuuskunnalle pankin liiketoiminnasta, riskinottokyvystä ja riskiasemasta.

Osuuspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinottokyvyn riittävyyttä suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Pääomasuunnittelulla varmistetaan, että pankilla on riittävä vakavaraisuus nykyisiin ja ennakoituihin riskeihin nähden. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että pankin kasvu-, kannattavuus- ja vakavaraisuustavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisesti asetettu. Pääomasuunnitelma sisältää mm. tavoitteet pääomatasolle sekä varautumissuunnitelman vakavaraisuuteen vaikuttavien odottamattomien tilanteiden varalle. Omien varojen riittävyys turvataan ensisijaisesti pitämällä pankin kannattavuus kohtuullisella tasolla. Lisäksi pankki tarjoaa omistaja-asiakkaille merkittäväksi tuotto-osuuksia, jotka luetaan ydinpääomaan. Pankin riskinottokyky on riittävä ja riskiasema on vakaa.

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteita ja siitä aiheutuu pankille taloudellinen tappio. Luottoriskien hallinnan tarkoituksena on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen.

Luottoriskien hallinta perustuu asiakkaan hyvään tuntemiseen, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, vahvaan ammattitaitoon, kattavaan dokumentointiin ja vakuuksiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu.

Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja, ja ne perustuvat päätöksenteko-ohjeisiin, voimassa olevaan ja ajantasaiseen luottoluokitukseen sekä vakuuksiin, joiden tulee yleensä olla turvaavat.

Pankin arvio asiakkaan velanhoitokyvystä ja luottoriskistä muodostuu luottoluokittelusta ja maksukäyttäytymistiedoista ja yritysasiakkailla tarpeen mukaan myös tilinpäätösanalyysistä ja –ennusteista, yritystutkimuksen laatimista dokumenteista, asiakasvastaavan tekemästä tarvekartoituksesta, luottokelpoisuusarvioista sekä mahdollisista muista dokumenteista.

Henkilöasiakkaiden maksukyvyn riittävyys varmistetaan koronnousun varalta. Asiakkaat voivat suojautua koronnousulta käyttämällä luotoissaan kiinteää korkoa, korkokattoa tai -putkea. Luotonmyönnössä vältetään korkeita luototussuhteita. Asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle.

Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan.

Uusluotonannolle ja luottokannalle on asetettu luottoluokittaisia tavoitearvoja, jotta luottosalkun laatu säilyy hyvänä. Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin, valvontarajoihin ja tavoitteisiin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta, vakuuksien kattavuutta sekä ongelmasaamisia. Luottoriskejä limitoidaan ja rahoitusprosessia valvotaan OP Ryhmän riskienhallintajärjestelmän puitteissa.

Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan sellaisia vastuita samalta asiakkaalta tai asiakaskokonaisuudelta, joiden yhteismäärä vähennyserien jälkeen on vähintään 10 prosenttia asiakasriskejä kattavista omista varoista. Säännösten mukaan yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä saa olla enintään 25 prosenttia omista varoista, keskusyhteisön luvalla enintään 40 prosenttia. Pankin asiakasriskejä kattavat omat varat olivat joulukuussa 2018 yhteensä 57 349 tuhatta euroa.

Pankilla ei ole yhtään sellaista asiakaskokonaisuutta, jonka asiakasriski ylittäisi 10 prosenttia omista varoista.

Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista maksuista ilman vaikutusta liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen.

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan luotonannon ja sijoitusten sekä niiden rahoituksen maturiteettirakenteen erolla. Maksuvalmiusriskiä seurataan pankin tulo- ja menokassavirtojen erona ja maksuvalmius hoidetaan OP Yrityspankki Oyj:n sekkitilin kautta. Rakenteellista rahoitusriskiä hallitaan OP Ryhmän likviditeetin hallintaa koskevien linjausten ja ohjeiden sekä OP Osuuskunnan johtokunnan osuuspankeille vahvistamien valvontarajojen avulla. Pankin rahoitusvarojen ja -velkojen jakauma on kuvattu liitetiedoissa.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai markkinahinnan volatiliteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriskit, sijoitustoiminnan hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottospreadriski ja markkinoiden likviditeettiriski.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, mitata, rajoittaa, seurata ja valvoa pankin markkinariskejä siten, että pankin kannattavuus tai vakavaraisuus ei vaarannu.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotuloriski eli korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu luotonannon ja talletusvarainhankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista, jolloin korkotason muutokset realisoituvat korkokatteeseen. Osuuspankin luotonannosta ja talletusvarainhankinnasta syntyvää korkoriskiä hallitaan OP Ryhmän keskuspankkisijoitus- ja -rahoitustuotteilla, OP-Asuntoluottopankin väliluoton korkosidonnaisuusvalinnoilla sekä ryhmän käytössä olevilla korkoriskin johdannaissuojausmalleilla, joista keskeisin on euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtojen suojaus koronvaihtosopimuksilla.

Osuuspankki on tilikaudella soveltanut rahavirran suojauslaskentaa suojatessaan euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtaa koronlaskulta tai pitkään jatkuvalta matalalta korkotasolta. Rahavirran suojauksessa osa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevista korkovirroista on vaihdettu koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Pankkiliiketoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP Ryhmässä valuuttariski keskitetään OP Yrityspankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvojen muutosriskiä. Osakesijoitukset ovat pääosin OP Ryhmän sisäisiä sijoituksia. Muu osakesijoitustoiminta on vähäistä.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan osuuspankin ja sen konserniyhtiöiden omistuksessa oleviin kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvaa arvonalenemis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöt on vakuutettu käyvästä arvostaan. Pankin hallitus käsittelee kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät riskit sekä investointi-, korjaus- ja muut toimenpiteet säännöllisesti. Seurannassa kiinnitetään huomiota muun muassa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrään suhteessa pankin taseeseen ja sijoituskiinteistöjen sitoutuneelle pääomalle saatavaan nettotuottoon sekä käypiin arvoihin.

Osuuspankki ei harjoita varsinaista kiinteistöliiketoimintaa, vaan kiinteistöomistukset muodostuvat pääasiallisesti omassa käytössä olevista toimitilakiinteistöistä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Sekä operatiivinen että compliance –riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiiviset riskit arvioidaan ja riskitilanne raportoidaan säännöllisesti hallitukselle. Compliance-riskiä hallitaan mm. seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla ja kouluttamalla organisaatiota. Vuonna 2018 operatiivisista riskeistä osuuspankille aiheutuneet tappiot olivat vähäisiä.

Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyyseihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Palveluverkko

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. Vuoden lopussa Lounais-Suomen osuuspankilla oli Paimion pääkonttorin lisäksi Sauvossa sivukonttori, joka on avoinna yhden päivän viikossa. Molemmissa konttoreissa on rahan nostoon tarkoitettu Ottokäteisautomaatti. Pankkipalveluiden lisäksi osuuspankki tarjoaa vakuutuspalveluita.
OP Ryhmä on investoinut mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen merkittävästi. Erityisesti mobiilipalveluiden merkitys on kasvanut niin henkilö- kuin yritysasiakkaidenkin asioinnissa.

Omistaja-asiakkaat

Pankin omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tilikauden aikana 67 jäsenellä ja oli tilikauden lopussa 7749. Jäsenmäärän lisäys johtui toteutetusta ja aktiivisesta jäsenhankinnasta.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Osuuspankin palkka- ja palkkiopolitiikasta sekä palkkioiden maksamisesta päättää hallitus.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahastosta. Palkitsemisjärjestelmiä on selostettu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Henkilöstö

Lounais-Suomen osuuspankin henkilökunnan määrä oli 13 tilikauden lopulla. Tilikauden aikana henkilökunnan määrässä ei ole tapahtunut muutoksia. Pankin tytäryhtiön, Lounais-Suomen OP-Kiinteistökeskus Oy:n palveluksessa oli 3 henkilöä.

Osuuspankin hallinnointijärjestelmä

Edustajisto

Osuuspankin omistaja-asiakkaiden päätösvaltaa käyttää omistaja-asiakkaiden keskuudesta valittu edustajisto, johon kuuluu vähintään 20 ja enintään 60 edustajaa sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää. Nykyisen edustajiston jäsenmäärä on 24.

Edustajat valitaan osuuspankin vaalijärjestyksessä määrätyllä tavalla enemmistövaalitapaa noudattaen joka neljäs vuosi. Vaalikelpoinen edustajistoon on henkilö, joka on hyvämaineinen, osuuspankin palveluja käyttävä, äänioikeutettu omistaja-asiakas, joka on täysivaltainen. Vaalikelpoinen edustajistoon ei ole kuitenkaan osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa oleva eikä osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön toimitusjohtaja taikka niiden hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tehtävässä oloaikanaan ja tehtävän päättymisestä lukien seuraavan viiden vuoden aikana.

Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävä varsinainen edustajiston kokous käsittelee muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,
- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi edustajiston kokous päättää mm. osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen edustajiston kokouksen lisäksi voidaan pitää, asioiden niin vaatiessa, ylimääräisiä kokouksia. Edustajiston kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella omistaja-asiakkaalla on edustajiston vaalissa yksi ääni ja jokaisella edustajiston jäsenellä on edustajiston kokouksessa yksi ääni.

Edustajiston kokous pidettiin 5.3.2018.

Hallintoneuvosto

Osuuspankilla on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa pankin hallintoa. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan ja mahdollisen toimitusjohtajan sijaisen. Lisäksi se vahvistaa osuuspankin ohjesäännön ja merkitsee tiedoksi Keskusyhteisön ohjeistuksen mukaisesti hallintoneuvostossa käsiteltävät ohjeet.

Hallintoneuvosto antaa varsinaiselle edustajiston kokoukselle lausunnon edellisen vuoden tilinpäätöksestä. Se voi myös antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

Osuuspankin hallintoneuvosto päättää vaalien ajankohdasta, vaalipiireistä, edustajien lukumäärästä, äänestystavasta, äänioikeudesta sekä vaalilautakunnan jäsenten lukumäärästä sekä jäsenistä.

Hallintoneuvostoon kuuluu sääntöjen mukaan vähintään 20 ja enintään 40 jäsentä. Jäsenmäärän vahvistaa edustajiston kokous ja se on tällä hetkellä 21. Jäsenet valitaan osuuspankin omistaja-asiakkaista ja heidän tulee edustaa monipuolisesti omistaja-asiakaskuntaa. Kunkin jäsenen toimikausi kestää kolme vuotta. Vuosittain jäsenistä on erovuorossa kolmannes. Hallintoneuvoston jäsenen eroamisikä on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt henkilö saa toimia tehtävässään seuraavan valintakokouksen päättymiseen saakka.

Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2018 yhteensä 2 kertaa.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta

Hallintoneuvostoa avustaa sen valvontatehtävässä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsema x -jäseninen tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta auttaa hallintoneuvostoa varmistumaan, että pankkia ja sen konsernia hoidetaan asiantuntevasti ja tavalla, joka edistää pankin kilpailukykyä ja menestystä. Valiokunnan jäsenillä tulee olla pankin toiminnan laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus laskentatoimesta, kirjanpidosta, taloudellisesta raportoinnista, tilinpäätöskäytännöistä ja sisäisestä tarkastuksesta sekä riittävä sisäisen valvonnan periaatteiden tuntemus ja pankin toimialan ja ansaintalogiikan ymmärrys. Kaikkien valiokunnan jäsenien on oltava pankista riippumattomia. Valiokunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman ja kokoontuu puheenjohtajan kutsusta vähintään kaksi kertaa vuodessa. Valiokunta voi kuulla esittelijä- ja asiantuntijaroolissa myös valiokunnan ulkopuolisia henkilöitä.

Hallintoneuvosto vahvistaa tarkastusvaliokunnalle työjärjestyksen.

Nimitysvaliokunta

Osuuspankilla on hallinnon jäsenten nimityksiä valmisteleva nimitysvaliokunta, johon kuuluu 7 jäsentä. Valiokunnan tarkoituksena on avustaa osuuspankin eri toimielimiä henkilövalintojen tekemisessä ja varmistaa valintaprosessin tehokas valmistelu. Valiokunta tekee osuuskunnan kokoukselle/edustajistolle sekä hallintoneuvostolle esitykset niiden päätösvaltaan kuuluvista asioista. Valiokunta voi myös tehdä esitykset muista kokouksissa esille tulevista asioista, joita hallintoneuvosto tai hallitus on esittänyt sen valmisteltaviksi. Lisäksi toimikunta valmistelee esitykset eri hallintoelinten jäsenten vuosi-, kuukausi- ja kokouspalkkioista sekä kulukorvausten perusteista.

Hallintoneuvosto vahvistaa nimitysvaliokunnalle työjärjestyksen.

Hallitus

Hallitus johtaa osuuspankin toimintaa. Pankin sääntöjen mukaan hallituksen on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava sen asioita lakien ja pankin sääntöjen, hallintoneuvoston vahvistaman ohjesäännön sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Hallituksella on yleinen toimivalta päättää kaikista pankin hallintoon ja muihin asioihin liittyvistä kysymyksistä, jotka lain tai sääntöjen mukaan eivät kuulu osuuskunnan kokoukselle /edustajistolle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle. Hallitus vastaa pankin strategisesta johtamisesta sekä ohjaa ja valvoo pankin toimivaa johtoa. Hallituksen lakimääräisenä tehtävänä on huolehtia siitä, että osuuspankin kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Osuuspankin sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat toimitusjohtaja toimiaikanaan sekä hallintoneuvoston valitsemat 5 – 10 muuta jäsentä, joiden tulee olla osuuspankin omistaja-asiakkaita. Hallituksen jäsenmäärä on tällä hetkellä 7. Hallituksen jäsenen toimikausi on yksi vuosi. Hallituksen jäsenen yläikäraja on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt jäsen saa toimia tehtävässään uuden jäsenen valinnasta päättävän hallintoneuvoston kokouksen loppuun. Hallituksen jäsenenä olevan toimitusjohtajan osalta yläikäraja määräytyy osuuspankin ja toimitusjohtajan välisen toimisopimuksen mukaisesti.

Vuosittain ensimmäisessä jäsentensä valintaa seuraavassa kokouksessaan hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei saa valita osuuspankin toimitusjohtajaa tai toimihenkilöä.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä on saapuvilla. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 12.

Toimitusjohtaja

Pankin toimitusjohtajan on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa. Toimitusjohtajan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

Hallinnointielinten jäsenet

Edustajisto

Osuuspankin edustajisto valittiin vuonna 2017 järjestetyillä vaaleilla äänestysprosentin ollessa 23,4. Edustajiston jäsenten toimikausi päättyy vuonna 2021 järjestettävään uuden edustajiston valintaan.

Edustajiston jäsenet

Aalto Jari	Paimio	Kiviranta Esko	Sauvo
Aamurusko Anssi	Paimio	Kuparinen Heikki	Paimio
Alastalo Heikki	Turku	Lehikoinen Jouni	Paimio
Hallisto Ville-Matti	Naantali	Lindeman Tarmo	Paimio
Hanhiala Jorma	Paimio	Lopez de Mäkinen Marta	Paimio
Huuhka Pirita	Sauvo	Peri Jari	Sauvo
Ilola Mona	Turku	Rannikko Sari	Paimio
Järvi Leena	Paimio	Ristilä Pasi	Paimio
Kallio Päivi	Sauvo	Söderholm Johan	Sauvo
Kanervo Miska	Paimio	Tuomola Mika	Paimio
Karlsson Kristina	Paimio	Virta Timo	Paimio
Kerkola Mari	Paimio	Vuorinen Harri	Sauvo

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja				
Määttänen Markku	s. 1954	yritysasiamies, VM	Paimio	2016-2019
Varapuheenjohtaja				
Heikonen Markku	s. 1964	lakimies	Sauvo	2016-2019
Muut jäsenet:				
Aarnio Marko	s. 1975	toimitusjohtaja	Paimio	2018-2021
Ansio Mauri	s. 1957	maanviljelijä	Paimio	2018-2021
Haaja Eini	s. 1986	projektitutkija	Turku	2017-2020
Hallisto Reijo	s. 1951	tullivirkailija	Paimio	2017-2020
Hongisto Jukka *	s. 1955	hammaslääkäri	Paimio	2016-2019
Järvelä Heli	s. 1974	markkinointijohtaja	Paimio	2018-2021
Kuokkanen Pertti	s. 1960	yrittäjä	Paimio	2016-2019
Lahti Tapani	s. 1954	asiantuntija	Paimio	2018-2021
Muurinen Christina *	s. 1960	toimitusjohtaja	Kemiön.	2018-2021
Muurinen Susanna	s. 1973	toiminnanjohtaja	Sauvo	2017-2020
Peltola Maarit *	s. 1963	tilitoimiston johtaja	Sauvo	2017-2020
Pohjaluoto Jouni	s. 1972	yrittäjä	Sauvo	2018-2020
Reunanen Kristiina	s. 1958	yrittäjä	Paimio	2016-2019
Saari Terhi	s. 1969	hallintosihteeri	Paimio	2018-2021
Salminen Toni	s. 1974	konsultti	Paimio	2016-2019
Soupas Mervi	s. 1968	maatalousyrittäjä	Sauvo	2016-2019
Toivola Kirsi	s. 1962	maatalousyrittäjä	Paimio	2017-2020
Uusitalo Timo	s. 1966	maatalousyrittäjä	Paimio	2017-2020
Uuttu Hilkka	s. 1957	osastosihteeri	Paimio	2018-2021

*Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan jäsen

Hallitus

Puheenjohtaja:
Alastalo Juhani s. 1953 agrologi maatalousyrittäjä, Paimio
Lounais-Suomen OP hallituksen puheenjohtaja 2008 -
hallituksen jäsen 2000 - 2008

Varapuheenjohtaja:
Tulonen Ville s. 1978 insinööri AMK, Sauvo
Lounais-Suomen OP hallituksen jäsen 2012 -

Muut jäsenet:

Erälinna Leena s. 1963 MMT, agronomi, maatalousyrittäjä, projektipäällikkö, Paimio
Lounais-Suomen OP hallituksen jäsen 2007 –

Hörkkö Jaana s. 1963 tradenomi YAMK, talouspäällikkö, Paimio
Lounais-Suomen OP hallituksen jäsen 2017 –

Ilola Timo s. 1964 merkonomi, myyntiedustaja, Paimio
Lounais-Suomen OP hallituksen jäsen 2010 -
Paimion kaupunginhallituksen jäsen 2009 – 2017
Paimion kaupunginhallituksen puheenjohtaja 2017-

Launto Jussi s. 1964 maatalousteknikko, maatalousyrittäjä, Sauvo
Lounais-Suomen OP hallituksen jäsen 2017 -

Lisäksi hallitukseen kuuluu osuuspankin sääntöjen mukaan pankin toimitusjohtaja.

Toimitusjohtaja

Viitaniemi Vesa 57 v PhD, KTM, eMBA, Turku (12.11.2018 asti)
pankin palvelukseen 1986, toimitusjohtajaksi 1998

Nikula Leena 53 v Varatuomari, eMBA, Rusko
(valittu toimitusjohtajaksi 12.11.2018, aloittaa tehtävässä 16.2.2019)

Johtoryhmän kokoonpano

Viitaniemi Vesa, toimitusjohtaja (12.11.2018 asti)
s. 1962 Talousneuvos, konsuli
Vastuualue: pankin kokonaisjohto
Keskeinen työkokemus:
Lounais-Suomen Osuuspankki, toimitusjohtaja 2000 - 2018
Paimion Osuuspankki, toimitusjohtaja 1998 - 2000
Paimion Osuuspankki, varatoimitusjohtaja 1994 - 1998
Paimion Osuuspankki, pankinjohtaja 1990 - 1993
Paimion Osuuspankki, markkinointipäällikkö 1986 - 1990
Keskeiset samanaikaiset ja päättyneet luottamustoimet:
Tansanian liittotasavalta, kunniakonsuli 2015 -
Turun Kauppakamarin kv. valiokunta, valiokunnan jäsen 2016 -
Lounais-Suomen OPKK Oy, hallituksen puheenjohtaja, 2006 - 2019
Suomen Lähetysseura ry, hallituksen jäsen 2011 – 2017
Ulkoministeriön kauppapoliittisen jaoston jäsen 2014 - 2017

Rainio Markku, varatoimitusjohtaja
s. 1964 OTK Varatuomari, toimitusjohtajan sijainen, johtoryhmän jäsen 2010 -
Vastuualue: henkilö- ja yritysrahoitus, myynninjohto, lakiasiat,
13.11.2018 - 15.2.2019 yleisjohto toimitusjohtajan sijaisena
Lounais-Suomen Osuuspankki, pankinjohtaja/varatoimitusjohtaja 2010 -
Lounais-Suomen Osuuspankki, pankkilakimies 2000 - 2010
Keskeiset samanaikaiset ja päättyneet luottamustehtävät:
Lounais-Suomen OPKK Oy, hallituksen jäsen 2010 -
KOy Paimion Säästötalo, hallituksen jäsen 2013 -
KOy Karunan Österö, hallituksen puheenjohtaja 2013 - 2018
Osuuspankinjohtajat ry, hallituksen jäsen, sihteeri 2013 -2017

Rantakare Susanna, sijoituspäällikkö
s. 1969 liiketalouden tradenomi, johtoryhmän jäsen 2017 -
Vastuualue: päivittäispalvelut, sijoituspalvelut ja varallisuudenhoito
Keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät:
Lounais-Suomen OPKK Oy, hallituksen puheenjohtaja 2018 -
Suomen Vuokranantajat ry, aluepäällikkö Varsinais-Suomi 2018 -

Tilintarkastaja

KHT-yhteisö KPMG Oy on vuodesta 2010 toiminut osuuspankin tilintarkastajana ja KHT Frederik Salonen päävastuullisena tilintarkastajana vuodesta 2017 alkaen.

Muu tarkastustoiminta

OP Osuuskunnan sisäinen tarkastus suoritti osuuspankin tarkastuksen toukokuussa 2018 (Vakavaraisuuden hallinnan arvio).

Tulevaisuuden näkymät

Suhdannenäkymät ovat vaimenemassa, ja epävarmuus on lisääntynyt selvästi. Suurimmat riskit liittyvät kansainväliseen talouteen ja politiikkaan. Korkonäkymät ovat vakaat. EKP on ilmoittanut pitävänsä ohjauskorkonsa nykytasolla ainakin kesän 2019 ajan.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä

Osuuspankin voitonjakokelpoiset varat (jakokelpoinen ylijäämä) 31.12.2018 olivat 26 944 571,23, josta tilikauden voitto (ylijäämä) oli 1 264 337,80 euroa.

Tilikauden voitto (taseen osoittama ylijäämä) ehdotetaan käytettäväksi siten, että Tuotto-osuudelle maksetaan korkoa 3,25 prosenttia, eli yhteensä 682 540,56 euroa. Tilikauden voitosta (ylijäämästä) jää 581 797,24 euroa edellisten tilikausien voittovarojen tilille.

Osuuspankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksukyky on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

LOUNAIS-SUOMEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Korkotuotot	2 915 420,40	3 421 804,55
Korkokulut	425 031,74	560 274,46
KORKOKATE	**2 490 388,66**	**2 861 530,09**
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	1 658 897,00	1 667 901,30
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	30 000,00	10 000,00
Muista yrityksistä	1 628 897,00	1 657 901,30
Palkkiotuotot	1 256 165,68	1 296 968,22
Palkkiokulut	247 998,19	259 556,58
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	25,10	10 391,09
Arvopaperikaupan nettotuotot		9 720,58
Valuuttatoiminnan nettotuotot	25,10	670,51
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	0,00	2 477,70
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-315 960,06	-147 237,75
Liiketoiminnan muut tuotot	26 502,51	459 134,00
Hallintokulut	2 658 874,80	2 826 044,25
Henkilöstökulut	959 341,40	1 244 517,87
Palkat ja palkkiot	954 089,35	1 090 226,59
Henkilösivukulut	5 252,05	154 291,28
Eläkekulut	-29 163,82	144 086,00
Muut henkilösivukulut	34 415,87	10 205,28
Muut hallintokulut	1 699 533,40	1 581 526,38
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	540 815,85	329 088,68
Liiketoiminnan muut kulut	483 863,50	639 107,38
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	0,00	66 257,25
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjatuista rahoitusvaroista	17 743,17	0,00
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	**1 166 723,38**	**2 031 110,51**
Tilinpäätössiirrot	0,00	354 423,74
Tuloverot	-97 614,42	2 258,95
Tilikauden verot	0,00	19 959,39
Aikaisempien tilikausien verot		410,02
Laskennallinen vero	-97 614,42	-18 110,46
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	**1 264 337,80**	**1 674 427,82**
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	**1 264 337,80**	**1 674 427,82**

LOUNAIS-SUOMEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
Käteiset varat	728 467,16	627 738,18
Saamiset luottolaitoksilta	96 298 810,40	85 416 668,66
Vaadittaessa maksettavat	9 103 803,91	23 327 603,35
Muut	87 195 006,49	62 089 065,31
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	185 180 485,24	173 109 313,82
Muut	185 180 485,24	173 109 313,82
Osakkeet ja osuudet	37 636 895,04	37 577 967,20
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	86 298,74	86 298,74
Johdannaissopimukset	15 332,34	16 455,72
Aineelliset hyödykkeet	1 825 462,59	2 749 135,51
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	580 149,13	722 571,78
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 175 587,49	1 936 267,76
Muut aineelliset hyödykkeet	69 725,97	90 295,97
Muut varat	153 101,62	146 807,56
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	571 587,23	1 060 813,39
Laskennalliset verosaamiset	157 347,85	70 119,24
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**322 653 788,21**	**300 861 318,02**
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	14 600 430,00	711,00
Luottolaitoksille	14 600 430,00	711,00
Vaadittaessa maksettavat	430,00	711,00
Muut	14 600 000,00	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	245 189 844,31	239 117 365,41
Talletukset	245 186 241,76	239 076 783,13
Vaadittaessa maksettavat	221 124 916,90	210 864 805,65
Muut	24 061 324,86	28 211 977,48
Muut velat	3 602,55	40 582,28
Vaadittaessa maksettavat	0,03	0,03
Muut	3 602,52	40 582,25
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	137 097,07	41 137,79
Muut velat	286 527,24	350 041,24
Muut velat	219 996,30	272 296,24
Pakolliset varaukset	66 530,94	77 745,00
Siirtovelat ja saadut ennakot	1 712 372,54	1 821 109,93
Laskennalliset verovelat	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	**261 926 271,16**	**241 330 365,37**
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	**5 628 316,14**	**5 628 316,14**
Verotusperusteiset varaukset	5 628 316,14	5 628 316,14
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	22 476 520,01	21 969 120,01
Jäsenosuudet	797 520,01	792 320,01
Tuotto-osuudet	21 679 000,00	21 176 800,00
Muut sidotut rahastot	5 678 109,67	5 670 343,23
Vararahasto	5 670 343,23	5 670 343,23
Käyvän arvon rahasto	7 766,44	0,00
Vapaat rahastot	7 344 649,46	7 344 649,46
Muut rahastot	7 344 649,46	7 344 649,46
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	18 335 583,97	17 244 095,99
Tilikauden voitto (tappio)	1 264 337,80	1 674 427,82
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	**55 099 200,91**	**53 902 636,51**
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**322 653 788,21**	**300 861 318,02**
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 183 119,30	2 055 504,65
Takaukset ja pantit	2 183 119,30	2 055 504,65
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	9 720 642,85	7 446 334,72
Muut	9 720 642,85	7 446 334,72
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET YHTEENSÄ	**11 903 762,15**	**9 501 839,37**

LOUNAIS-SUOMEN OSUUSPANKKI

Rahoituslaskelma	**2018**	**2017**
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Kauden voitto	1 264 337,80	1 674 427,82
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-1 221 385,94	-846 932,25
LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)	**-36 582 639,03**	**-14 852 555,85**
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-25 105 941,18	-17 178 169,71
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-11 901 699,86	1 763 372,05
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	-58 927,84	14 760,10
Johdannaissopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	326 065,00	471 641,61
Muut varat	157 864,85	75 840,10
LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)	**20 528 154,97**	**12 815 462,86**
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	14 599 719,00	711,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	6 072 478,90	13 714 956,37
Johdannnaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-144 042,93	-900 204,51
Maksetut tuloverot	325 067,25	-780 962,35
Saadut osingot	1 658 897,00	1 667 901,30
A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	**-14 027 567,95**	**-322 658,47**
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	56 792,07	-17 405,68
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0,00	75 000,00
B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	**56 792,07**	**57 594,32**
RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	1 621 900,00	1 065 020,00
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-1 114 500,00	-1 302 700,00
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-659 693,50	-693 163,58
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00
C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	**-152 293,50**	**-930 843,58**
D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIN	**-1,08**	**-8,35**
RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)	**-14 123 070,46**	**-1 195 916,08**
RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA	**23 955 341,53**	**25 151 257,61**
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	**9 832 271,07**	**23 955 341,53**
RAHAVAROJEN MUUTOS	**-14 123 070,46**	**-1 195 916,08**
Saadut korot	3 065 244,77	3 473 176,89
Maksetut korot	504 146,45	593 030,47

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	0,00	0,00
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	1,08	8,35
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	0,00	0,00
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	540 815,85	701 245,42
Maksuohjelmamuutosten voitot ja tappiot luotoista	0,00	0,00
Saamisten arvonalentumiset	22 517,01	70 256,14
Muut	-1 784 719,88	-1 636 661,23
	-1 221 385,94	-865 151,32
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	18 219,07
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	0,00	18 219,07
Oikaisut yhteensä	**-1 221 385,94**	**-846 932,25**

Rahavarat

Käteiset varat	728 467,16	627 738,18
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	9 103 803,91	23 327 603,35
Rahavarat yhteensä	9 832 271,07	23 955 341,53

OSUUSPANKIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1.1 YLEISTÄ

Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.2 KESKINÄINEN VASTUU JA OP RYHMÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP Ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Osuuspankki yhdistellään OP Ryhmän tilinpäätökseen. Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP Ryhmälle on määritelty tekninen emoyhtiö. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. OP Ryhmän osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

1.3 LAATIMISPERUSTA

Osuuspankin tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäljempänä kuvatut tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset kaikille OP Osuuskunnan jäsenosuuspankeille. Kuitenkaan jäsenosuuspankilla ei välttämättä ole kaikkia laatimisperiaatteissa lueteltuja eriä.

Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista ”Rahoitusinstrumentit” sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet on esitetty vertailuvuodelta 2017 kohdassa 1.4.2 ja IFRS 9 -standardin mukaisesti vuodelta 2018 kohdissa 1.4.3-1.4.7.

1.4 RAHOITUSINSTRUMENTIT

1.4.1 Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos

hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrityksessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksyttyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään viimeaikaisten toteutuneiden markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

1.4.2 Luokittelu ja arvostaminen vertailuvuonna 2017

Rahoitusinstrumentit luokitellaan neljään ryhmään: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat.

Rahoitusvarojen kirjaamisperusteena käytetään kaupantekopäivää. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin on lakannut.

Saamisen hankintamenoksi kirjataan käypä arvo, joka pääsääntöisesti on se määrä, joka siitä on hankintahetkellä maksettu. Hankintamenoon sisällytetään transaktiomenot, jotka kohdistuvat lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan kuluksi hankintahetkellä.

1.4.2.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja –velat vertailuvuonna 2017

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävinä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

1.4.2.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat vertailuvuonna 2017

Tilinpäätökseen voidaan tietyin edellytyksin merkitä käypään arvoon myös muita tietyt ehdot täyttäviä rahoitusvaroja ja –velkoja, jos päätös näiden erien pysyvästä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Osuuspankissa tähän erään voidaan merkitä vain sellainen rahoitusvaroihin kuuluva instrumentti, johon liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannainen, joka kirjanpidossa muutoin pitäisi esittää erillään tästä instrumentista ja arvostaa käypään arvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntitulokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

1.4.2.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset vertailuvuonna 2017

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättynä päivänä ja jotka on hankittu aikomuksella ja kyvyllä pitää eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne arvostetaan kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan arvopaperin kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan joukkovelkakirjan arvo on alentunut, kirjataan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.4.2.4 Lainat ja muut saamiset vertailuvuonna 2017

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka ovat osuuspankin myöntämiä luottoja ja niihin rinnastettavia rahoitussopimuksia sekä noteeraamattomia saamistodistuksia.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Jos lainan tai saamisen arvo on tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta alhaisempi kuin jaksotettu hankintameno, arvostetaan se arvonalentumistappiolla vähennettyyn jaksotettuun hankintamenoon.

Lainoista ja muista saamisista kirjataan saamiskohtaisia ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton pääoman ja maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti yksittäin merkittävistä lainoista ja saamisista. Jos lainoja ja muita saamisia ei tarkastella saamiskohtaisesti, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietylle asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen

arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Mallissa saamiset ryhmitellään luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtaisen arvonalentuminen lasketaan odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan vakuuksien diskontatut nykyarvot. Lisäksi mallissa arvioidaan tappion synnyttävän tapahtuman ajankohtaa ns. havainnointiviiveen avulla.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun, tai taseesta poiskirjaamisesta on tehty muutoin erillinen päätös. Taseesta poiskirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä saamiskohtaisen arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukyvyn palautumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.4.2.5 Myytävissä olevat rahoitusvarat vertailuvuonna 2017

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat muodostuvat pääasiassa saamistodistuksista, pitkäaikaisista osakesijoituksista ja muista toiminnalle välttämättömistä osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Silloin kun käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman Käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, kun omaisuuserä myydään, saamistodistus erääntyy tai sen arvon on todettu alentuneen. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös näiden rahoitusvarojen myyntitulokset.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen rahoitusvarojen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

1.4.2.6 Muut rahoitusvelat vertailuvuonna 2017

Muut rahoitusvelat luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvelat. Velka merkitään taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä saatu. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.4.3 Arvostusmenetelmät vuonna 2018

1.4.3.1 Jaksotettu hankintameno

Jaksotettu hankintameno on se määrä, johon rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka on arvostettu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, vähennettynä lyhennyksillä, lisättynä tai vähennettynä alkuperäisen määrän ja erääntyvän määrän välisen erotuksen kertyneillä, efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketuilla jaksotuksilla ja, kun on kyse rahoitusvaroista, oikaistuna tappiota koskevalla vähennyserällä.

Efektiivisen koron menetelmää käyttäen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan odotettavissa olevana voimassaoloaikana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräisen kirjanpitoarvon tai rahoitusvelan jaksotetun hankintamenon suuruiseksi. Efektiivistä korkoa laskettaessa rahavirrat arvioidaan ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot ilman odotettavissa olevia luottotappioita (”ECL”). Laskelma sisältää kaikki sellaiset sopimusosapuolten välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- tai alikurssit. Palkkioita, jotka ovat kiinteä osa rahoitusinstrumentin korkoa, ovat esim. lainan nostoon liittyvät toimisto- ja järjestelypalkkiot, ja ne jaksotetaan rahoitusinstrumentin odotettavissa olevalle juoksuajalle tai lyhyemmälle ajanjaksolle, jos se on asianmukaista. Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään kirjanpitolain mukaisesti ja näitä ovat esim. lainan hoitoon liittyvät maksut.

Arvioituihin rahavirtoihin sisällytetään odotettavissa olevat luottotappiot, kun lasketaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroille, joiden katsotaan alkuperäisenä kirjaamisajankohtana olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (ns. ”POCI”).

Korkotuotot

Korkotuotot on laskettu soveltamalla efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräiseen kirjanpitoarvoon, paitsi silloin kun kyseessä ovat:

a) ostetut tai alun perin myönnetyt luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneet rahoitusvarat, joiden osalta sovelletaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenoon
b) rahoitusvarat, jotka eivät ole ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja, mutta joista on myöhemmin tullut luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (tai jotka ovat vaiheessa 3). Näiden rahoitusvarojen osalta sovelletaan efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenoon (eli nettomääräiseen kirjanpitoarvoon odotettavissa olevan luottotappion vähentämisen jälkeen).

1.4.3.2 Alkuperäinen kirjaaminen ja arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä arvostetaan rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Välittömästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen rahoitusvarasta kirjataan odotettavissa olevia luottotappioita koskeva vähennyserä, jos rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta. Tämä aiheuttaa tuloslaskelmaan kirjanpidollisen tappion äskettäin myönnetyistä tai äskettäin ostetuista rahoitusvaroista.

1.4.4 Rahoitusvarojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Osuuspankki on luokitellut 1.1.2018 alkaen rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat
- Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat

- Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat.

1.4.4.1 Luotot ja saamistodistukset

Luottojen ja saamistodistusten luokittelu ja myöhempi arvostaminen riippuvat seuraavista tekijöistä:
a) Osuuspankin liiketoimintamallista rahoitusvarojen hallinnoinnissa
b) rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista.

Näiden tekijöiden perusteella Osuuspankki luokittelee luotot ja saamistodistukset kolmeen seuraavaan arvostusryhmään:

1) Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi, ja jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Erän kirjanpitoarvo sisältää odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän ja korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmällä korkotuottoihin.

2) Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja ja myymällä rahoitusvaroja. Lisäksi sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Muutokset käyvässä arvossa kirjataan käyvän arvon rahastoon. Arvonalentumisvoitot tai -tappiot sekä valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Kun rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, siirretään käyvän arvon rahastoon kertynyt voitto tai tappio luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi eräksi käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuottoihin. Efektiivisen koron menetelmää käyttäen laskettu korko kirjataan korkotuottoihin.

3) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia rahoitusvaroja pidetään kaupankäyntitarkoituksessa tai kun rahoitusvara ei täytä jaksotettuun hankintahintaan tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien kriteereitä. Voitot ja tappiot kirjataan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Liiketoimintamalli

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, miten Osuuspankki hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. Osuuspankissa liiketoimintamallin ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat pelkästään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä vai sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä sekä rahavirroista, jotka saadaan myymällä rahoitusvara, vai onko kyseessä kaupankäynti. Kaupankäyntiliiketoimintamalliin kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintamallia arvioidessaan Osuuspankki ottaa huomioon tulevat toimenpiteet liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi. Arviointiin kuuluu aikaisempi kokemus rahavirtojen keräämisestä, kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille, kuinka riskejä hallitaan ja kuinka liiketoiminnan johtajia palkitaan. Esimerkiksi Osuuspankin myöntämiä asuntoluottoja pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi.

Rahavirtaominaisuudet

Silloin kun Osuuspankin liiketoimintamalli on muu kuin kaupankäynti, Osuuspankki arvioi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa. Perustyyppisessä lainanhoitojärjestelyssä sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua (”SPPI”), jossa koron merkittävimmät osatekijät ovat korvaus rahan aika-arvosta, luottoriskistä, lainanantoon liittyvistä riskeistä ja voittomarginaalista. Valtaosa Osuuspankin rahoitusvaroista on perustyyppisiä lainanantojärjestelyjä.

Osuuspankin kaikki henkilöasiakkaille myönnetyt luotot ja osa yritysasiakkaiden luotoista sisältävät mahdollisuuden ennenaikaiseen takaisinmaksuun. Ehdot ovat kuitenkin yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa, koska ennen eräpäivää maksettava määrä vastaa sopimuksen mukaista nimellismäärää ja kertynyttä (mutta maksamatonta) sopimuksen mukaista korkoa, joka voi sisältää lisäkorvauksen sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä.

Saamistodistusten rahavirtaominaisuudet testataan Bloombergin SPPI-työkalulla, jonka antaman palautteen pohjalta joko hyväksytään tai hylätään SPPI testi. Menetelmä tunnistaa sopimusehdoista useita eri elementtejä jotka vaikuttavat siihen täyttyykö SPPI-määritys.

Silloin kun sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat alttiina esim. osakkeiden hintojen tai lainanottajan taloudellisen tuloksen muutoksille, ei kyseessä ole perustyyppinen lainanantojärjestely, ja tällaiset rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Tyypillisesti tällaisia ovat erilaiset rahastosijoitukset, jotka eivät täytä oman pääoman määritelmää IAS 32:n mukaisesti liikkeeseenlaskijan tilinpäätöksessä.

Rahoitusvaroihin sisältyviä kytkettyjä johdannaisia ei eroteta pääsopimuksesta vaan ne huomioidaan sopimukseen perustuvien rahavirtojen kokonaisarvioinnissa.

Jos rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettua liiketoimintamallia muutetaan, voidaan rahoitusvaroja joutua uudelleenluokittelemaan. Uudelleenluokittelua sovelletaan ei-takautuvasti luokittelun muutospäivästä lähtien. Tällaisia muutoksia odotetaan tapahtuvat hyvin harvoin.

1.4.4.2 Oman pääoman ehtoiset instrumentit

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat instrumentteja, jotka osoittavat oikeutta osuuteen yhtiön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Tyypillisesti tällaisia ovat osakesijoitukset.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, paitsi silloin kun Osuuspankki on tehnyt alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattoman valinnan, jonka mukaan tietyt kaupankäyntiliiketoimintaan kuulumattomat sijoitukset oman pääoman ehtoisiin instrumentteihin, jotka muutoin arvostettaisiin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, käsitellään siten, että käyvän arvon myöhemmät muutokset esitetään käyvän arvon rahastossa. Tällaisia sijoituksia ovat osuuspankin strategiset sijoitukset osuuspankkien keskusyhteisö OP Osuuskunnan osuuspääomaan (lisäosuudet ja jäsenosuudet), joiden nimellisarvo vastaa käypää arvoa. Näiden sijoituksista ei muodostu myyntivoittoja tai- tappioita. Osuuspääoman korot kirjataan tuottoihin oman pääoman ehtoisista sijoituksista. Maksettavan koron määrä vahvistetaan vuosittain OP Osuuskunnan Osuuskuntakokouksessa. Osingot kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä oman pääoman ehtoisista sijoituksista kirjataan myös tuloslaskelman erään tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista.

1.4.4.3 Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Maksusuunnitelman muutoksia tehdään normaaliin asiakassuhteen hoitoon kuuluvana toimenpiteenä, mutta myös tilanteissa, joissa asiakkaan maksukyky on heikentynyt. Tällöin heikentyneestä maksukyvystä joudutaan antamaan myönnytys lainaehtoihin – esimerkiksi lyhennysvapaa – rajoitetuksi ajaksi. Yleensä näissä tilanteissa lainan sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen tai niihin tehdään muutoin muutoksia, eivätkä ne johda kyseisen lainan taseesta pois kirjaamiseen. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Jos lainaehtoihin tehtävät muutokset ovat merkittäviä tai laina muutoin neuvotellaan uudelleen, Osuuspankki kirjaa alkuperäisen lainan pois taseesta ja kirjaa samalla taseeseen muutetun uuden lainan. Tällöin muutoksen tekemisajankohta on lainan alkuperäinen kirjaamisajankohta, kun muutettuun lainaan sovelletaan arvon alentumista koskevia vaatimuksia. Tyypillisesti tämä tarkoittaa, että tappiota koskevan vähennyserän määrä vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevia luottotappioita. Osuuspankki luokittelee muutoksen syyt ja vakavuusasteet sisäisellä luokituksella, jolla seurataan, onko taseesta pois kirjaamiseen yhteydessä ollut näyttöä siitä, että muutettu laina on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Tällöin se kirjataan alun perin myönnettynä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneena rahoitusvaroihin kuuluvana eränä. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa ongelmalliseen omaisuuserään on tehty huomattava muutos.

Muutoin rahoitusvaroihin kuuluvat erät kirjataan pois taseesta silloin, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai kun Osuuspankki siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle ja siirto täyttää taseesta pois kirjaamisen edellytykset.

1.4.5 Arvonalentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaikista jaksotettuun hankintamenoon arvostettavista ja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavista tase-eristä (muut kuin oman pääoman ehtoiset instrumentit)

sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan jokaisena raportointipäivänä ja ne kuvastavat:

a) vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää, joka määritetään arvioimalla mahdollisten tulemien vaihtelualue;
b) rahan aika-arvoa ja
c) järkevää ja perusteltavissa olevaa informaatiota, joka on raportointipäivänä saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja ja joka koskee toteutuneita tapahtumia, vallitsevia olosuhteita ja ennusteita tulevista taloudellisista olosuhteista.

1.4.5.1 Sopimusten luokittelu kolmeen arvonalentumisvaiheeseen

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen. Eri vaiheet kuvastavat luoton laadun heikkenemistä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Lisäksi sopimukset, jotka on alun perin myönnetty arvoltaan alentuneina, ovat aina koko voimassaoloajan odotetun tappion laskennan piirissä (POCI).

Maksukyvyttömyyden (default) määritelmä

Osuuspankissa sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaisessa laskennassa samaa maksukyvyttömyyden määritelmää kuin sisäisissä luottoriskimalleissa (IRB). Maksukyvyttömyyttä arvioidaan OP Ryhmän sisäisellä maksukäyttäytymiseen perustuvalla luokittelujärjestelmällä. Henkilöasiakkaissa maksukyvyttömyyden määritelmää sovelletaan sopimuskohtaisesti, kun taas yritysasiakkaissa tarkastellaan asiakaskokonaisuutta. Asiakas luokitellaan maksukyvyttömäksi, kun on todennäköistä, ettei asiakas maksa luottovelvoitteitaan täysimääräisesti ilman, että Osuuspankki turvautuu toimiin (esim. vakuuden realisointiin), tai viimeistään silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä maksu on viivästynyt yli 90 päivää.

Maksukyvyttömyyden määritelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 575/2013 (CRR) artiklaan 178.

Asiakkaan maksukyvyttömyys päättyy, kun se ei enää täytä maksukyvyttömyyden määritelmää. Tämän jälkeen maksukäyttäytymisen luokka palautuu 6 kuukauden viiveellä.

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Lainanhoitojoustoa pidetään laadullisena kriteerinä. Muut laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. kovenanttirikkomuksista), ja ne huomioidaan luokittelumalleissa tai maksukäyttäytymisen luokan arvioinnissa.

Osuuspankki on sisällyttänyt suhteellisia ja absoluuttisia kynnysarvoja luottoriskin merkittävän luottoriskin määrällisen lisääntymisen määrittämiseen ottaen huomioon kaikki järkevä ja perusteltavissa oleva informaatio.

Määrällinen muutos arvioidaan koko voimassaoloajan PD lukujen (PD-käyrä) suhteellisen muutoksen perusteella. Alkuperäinen koko voimassaoloajan PD-käyrä lasketaan luoton myöntöhetkellä huomioiden makroekonomiset tekijät. Seuraavaksi määritellään luonnollinen hyväksyttävä vaihteluväli sille, milloin luottoriskin ei katsota lisääntyneen merkittävästi lainan jäljellä olevan maturiteetin aikana. Hyväksyttävä vaihteluväli on mallinnettu erikseen henkilö- yritysasiakkaille. Tuloksena saadaan ns. kynnysarvokäyrä, johon kunakin raportointipäivänä verrataan sen hetkistä jäljellä olevaa koko voimassaoloajan PD-käyrää; jos kynnysarvo ylittyy, luottoriski on kasvanut merkittävästi ja luotosta kirjataan koko luoton juoksuajalle laskettu luottotappio. Tämän suhteellisen muutoksen rajan lisäksi edellytetään, että luottoluokassa on tapahtunut heikennys alkuperäisestä, jotta siirtyminen koko voimassaoloajan ECL- lasketaan ei tapahdu vain ajan kulumisen perusteella. Lisäksi heikoimpiin luottoluokkiin sovelletaan absoluuttista luottoluokan rajaa.

Edellä mainittujen kriteerien lisäksi rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä luottoriski on lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jos sopimukseen perustuvat maksut ovat viivästyneet yli 30 päivää.

Osuuspankki ei ole soveltanut luottoriskin merkittävän lisääntymisen arvioinnissa IFRS 9 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä alhaisen luottoriskin olettamasta niille sopimuksille, joille ei ilman kohtuuttomia kustannuksia ja työmäärää saada laskettua alkuperäistä koko voimassaoloajan PD:tä.

Osuuspankki seuraa säännöllisesti, miten tehokkaasti edellä mainitut kriteerit havaitsevat luottoriskin merkittävän lisääntymisen ennen kuin sopimukseen perustuvat maksut ovat erääntyneet yli 30 päivää, ja että sopimukset eivät yleensä siirry arvonalentumisvaiheesta 1 suoraan arvonalentumisvaiheeseen 3, ja tekee suhteellisen muutoksen laskutapaan tarvittavat kalibroinnit.

1.4.5.2 Laskentamenetelmät

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan pääosin järjestelmäperusteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyys/tappio-osuus -menetelmällä (PD/LGD -menetelmä) sopimuskohtaisesti kaikille henkilö- ja yritysasiakkaiden vastuille. Tämän lisäksi suurimmille vaiheessa 3 oleville yritysvastuille käytetään asiantuntija-arvioon perustuvaa kassavirtaperusteista ECL laskentamenetelmää.

1.4.5.2.1 PD/LGD – menetelmä

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla probability of default (PD) x loss given default (LGD) x exposure at default (EAD) kaikille portfolioille sopimuskohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä. PD kuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä alla kuvatun maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisesti. LGD kuvaa tappio-osuutta maksukyvyttömyyshetkellä, ja siihen vaikuttaa mm. vakuuksien ja erilaisten takauksien määrä ja tyyppi. EAD kuvaa vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä sisältäen taseessa olevan vastuun (pääoman ja kertyneen koron) sekä odotetun käytön taseen ulkopuolisista eristä maksukyvyttömyyshetkellä.

ECL-laskenta perustuu kolmeen eri skenaarioon. Riskiparametrit PD, LGD ja EAD lasketaan vuosikohtaisesti kussakin skenaariossa. Vuosittaiset ECL-luvut diskontataan raportointipäivään, ja eri skenaarioiden luvuista lasketaan todennäköisyyksillä painotettu ECL. Diskonttaustekijänä käytetään sopimuksen efektiivistä korkoa tai sen arviota. Sopimuksen jäljellä oleva maturiteetti on rajoitettu laskennassa maksimissaan 30 vuoteen.

Sopimuksen koko voimassaoloajan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (lifetime PD) mallit on tehty erikseen henkilöasiakkaille ja yritysasiakkaille. PD-malleihin vaikuttaa keskeisesti sopimuksen luottoluokka, luoton ikä (henkilöasiakkaat) sekä mallin alasegmentti, joka määräytyy yritysasiakkaille luokittelumallin perusteella ja henkilöasiakkaille tuotetyypin perusteella. Lisäksi PD-estimaatit ovat riippuvaisia makrotaloudellisista tekijöistä ja niiden ennusteista kussakin skenaariossa.

Sopimuksen koko voimassaoloajan tappio-osuusmalli (lifetime LGD) koostuu kolmesta komponentista: 1) maksukyvyttömyystilasta toipumisen todennäköisyydestä, 2) vakuudellisesta palautusosuudesta ja 3) vakuudettomasta palautusosuudesta. Eri komponenttien arvot riippuvat keskeisesti tuotetyypistä, toimialasta (yritykset) ja vakuustyypistä. Makrotaloudelliset tekijät ja niiden ennusteet vaikuttavat kahteen ensimmäiseen komponenttiin.

Sopimuksen koko voimassaoloajan vastuu maksukyvyttömyyshetkellä (lifetime EAD) perustuu tuotetyypistä riippuen sopimuksen mukaisiin kassavirtoihin, odotettuun käyttöasteeseen, ennenaikaisen takaisinmaksun todennäköisyyteen ja maturiteettimalliin.

Sopimuksen voimassaoloajan määrittäminen

Sopimuksen voimassaoloaika on velkakirjalainoilla sopimuksen mukainen maturiteetti, joka ottaa huomioon maksusuunnitelman mukaiset lainan lyhennykset. Ennenaikaisen takaisinmaksun mallia sovelletaan vakuudellisiin velkakirjalainoihin (pl. maksukyvyttömät) mutta se ei lyhennä sopimuksen maturiteettia vaan se huomioidaan osana sopimuksen EAD:tä.

Valmiusluotot ovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia ja niille on mallinnettu odotettu maturiteetti. Mallinnettu maturiteetti riippuu tuotetyypistä ja luottoluokasta ja se on keskimäärin n. 15 vuotta.

Tulevaisuuteen suuntautuva informaatio

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. OP Ryhmän ekonomistit päivittävät makroekonomiset skenaariot neljännesvuosittain, ja ne ovat samoja, joita muutoinkin käytetään Osuuspankin taloudellisessa vuosisuunnittelussa. Makroekonomiset ennusteet kattavat 5 vuotta, ja ne on ekstrapoloitu 30 vuoteen asti tuotantofunktiota käyttäen. Käytetyt makroekonomiset tekijät ovat: BKT:n kasvu, työttömyysaste, investointien kasvu, inflaatio, ansiotason muutos ja 12 kk Euribor -korko. Lisäksi asuntojen hintaindeksiä käytetään LGD-malleissa. Käytettäviä skenaarioita on kolme: perus, vahva ja heikko. Skenaarioille on myös arvioitu toteutumisen todennäköisyydet.

Makroekonomisten ennusteiden laatiminen ja niiden heijastaminen tulevaisuuteen aina 30 vuoteen saakka sisältää suuren määrän epävarmuutta, ja siten toteutuneet tulokset voivat merkittävästi poiketa ennustetusta. Osuuspankki on analysoinut, että ECL-laskennassa käytettävien riskiparametrien komponenttien ja makroekonomisten tekijöiden muutoksen suhde ei ole lineaarinen. Näin ollen makroekonomiset ennusteet edustavat Osuuspankin parasta näkemystä mahdollisista skenaarioista ja lopputulemista.

1.4.5.2.2 Asiakaskohtainen asiantuntija-arvioon perustuva kassavirtaperusteinen ECL menetelmä

Suurimmille R-rating mallin piirissä oleville vaiheessa 3 oleville yritysvastuille lasketaan ECL asiantuntija-arviona asiakaskohtaisesti kassavirtaperusteisella menetelmällä. Asiantuntija-arvio laaditaan rating- tai luottopäätöksen yhteydessä.

Laskennassa hyödynnettävä eteenpäin katsova informaatio on osa luottoanalyytikon laatimaa yrityksen luottokelpoisuusarviota ja ratingesitystä, jossa otetaan kantaa liiketoiminnan,
markkinoiden, kilpailutilanteen sekä ennustetun kassavirran kehitykseen. Laskennassa otetaan huomioon myös makrotaloudellisten muuttujien vaikutusta kuvaavat skenaariot
(vahva, perus ja heikko) ja niiden perusteella lasketaan asiakkaan painotettu odotettu luottotappio. Skenaarioiden määrittelyssä hyödynnetään PD/LGD mallissa
käytettyjä skenaarioita.

Kun asiakaskohtaisessa asiantuntija-arvioon perustuvassa ECL laskennan piirissä oleva asiakas ei enää täytä maksukyvyttömän kriteereitä ja se on ratingprosessin yhteydessä tunnistettu ja luokiteltu ”terveeksi” vastapuoleksi, se poistuu tämän menetelmän piiristä ja palautuu normaalin PD/LGD mallin mukaiseen odotetun luottotappion laskennan piiriin kolmen kuukauden koeajan jälkeen.

1.4.5.3 Saamistodistusten arvonalentuminen

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja vähentämään käyvän arvon rahastoa.

Osuuspankki käyttää saamistodistusten odotetun tappion laskennassa kahta toisistaan erillistä mallia. Ensisijaisena mallina käytetään Bloombergin mallia. Bloombergin malli ei kuitenkaan tue kaikkia joukkovelkakirjoja vuoden 2018 alusta, joten niille joukkovelkakirjalainoille, joita Bloombergin malli ei ECL:n kullakin määrityshetkellä tue, käytetään OP:n omaa luottoluokitustietoihin pohjautuvaa mallia.

1.4.5.3.1 Bloombergin malli

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaavalla PD x LGD x EAD kaikille portfolioille ostoeräkohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä.

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) pohjana käytetään pörssinoteerattujen yhtiöiden tapauksessa Mertonin distance-to-default (DD) -mallia, jonka antama tulos muunnetaan PD-arvoksi mallin historiallisen toteuman perusteella. Lukua oikaistaan yhtiöiden tilinpäätöstiedoista poimituilla taseen vahvuutta, likviditeettiriskiä ja tuloksentekokykyä kuvaavilla tunnusluvuilla. Näitä tunnuslukuja puolestaan on normalisoitu taseen ulkopuolisten erien arvioidun vaikutuksen mukaan.

Yksityisten yhtiöiden tapauksessa PD-mallinnus perustuu yhtiön saatavilla olevista tilinpäätöstiedoista kerättyihin tunnuslukuihin ja sektorille mallinnettuun keskimääräiseen riskiin.

Maksukyvyttömyyden määritelmä on yhtenevä kansainvälisten valvojien edellyttämän maksukyvyttömyyden määritelmän kanssa ja käsittää konkurssit, maksujen suorittamatta jättämisen, ongelmalliset uudelleenjärjestelyt ja valtion pakkolunastukset.

LGD-mallin toipumisosuus perustuu maksukyvyttömien saamisten historiallisiin toipumisosuuksiin. Toipumisosuus määritellään maksukyvyttömän saamisen kauppahinnasta, ja siinä huomioidaan etuoikeus maksuihin, liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuus, toimialan luonne, suhdannesykli, vakuustyyppi, alue jne.

OP Ryhmän sisäisille saamistodistuksille ei muodostu odotettavissa olevaa luottotappiota, koska OP Ryhmän sisäisten saamistodistusten PD on nolla.

1.4.5.3.2 Luottoluokitustietoihin pohjautuva malli

Mallissa haetaan ostoerille sekä hankintahetken että raportointihetken luottoluokitukset ja konvertoidaan ne PD-luvuiksi. Ensisijaisesti käytetään ulkoisien luottoluokitusten keskiarvoja, toissijaisesti sisäistä luottoluokitusta mikäli ulkoisia luokituksia ei ole.

PD:t vastaavat historiallisia toteutuneita maksukyvyttömyyksiä luottoluokitusluokittain kullekin luottoluokitusluokittain kullekin aikavälille luottoluokituksen antohetkestä. Historiadata johon määritetty vastaavuus pohjautuu, on kattava ja pitkältä aikaväliltä. LGD:t vastaavat myös tutkittuja historiallisia toteumia sijoitus/vakuuslajeittain (senioriteetti, covered bond-status) eikä niitä erikseen arvioida liikkeeseenlaskija -tai sijoituskohtaisesti. Koska ulkoiset luottoluokitukset mittaavat PD:n sijaan kokonaisluottoriskiä (ECL), vaikuttaa niiden tapauksessa LGD ainoastaan ECL:n jakautumiseen PD -ja LGD-komponenttien välillä.

1.4.5.3.3 Saamistodistusten luokittelu arvonalentumisvaiheisiin

Molemmissa laskentamalleissa luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan yhdenmukaisin kriteerein, samoin siirrot vaiheeseen 3.

Vaiheeseen 2 siirretään sellaiset sijoitukset, joiden yhden vuoden PD on kaksinkertaistunut siten että prosenttiyksiköissä muutos on vähintään 0,2%, sijoitukseen on myönnetty lainanhoitojousto tai sen maksut ovat yli 30 päivää erääntyneet. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömään liikkeeseenlaskijaan liittyvät sijoitukset, jos sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää tai jos asiakas on ongelma-asiakas.

1.4.5.4 Taseen ulkopuolisten erien arvonalentuminen

Useisiin Osuuspankin tarjoamiin tuotteisiin kuuluu vakiona tai jossain elinkaaren vaiheessa nostovara, limiitti tai muu taseen ulkopuolinen luottositoumus. Esimerkiksi luotollisiin tileihin, sisältyy sekä laina että sitoutuminen nostamattomaan osuuteen. Lisäksi Osuuspankki on myyjäosapuolena erilaisissa takauksissa kuten rahoitustakauksissa sekä muissa kaupallisissa tai viranomaistakauksissa, joihin kaikkiin sovelletaan IFRS 9 -standardin arvonalentumisen sääntöjä. Luottositoumusten ja takaussopimusten osalta alkuperäisen kirjaamisen katsotaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia sovellettaessa tapahtuneen päivänä, jona Osuuspankki tulee peruuttamattoman sitoumuksen osapuoli. Näin ollen odotetun tappion laskennassa huomioidaan vain Osuuspankkia sitovat erät.

Näille erille lasketaan odotettu tappio samoilla periaatteilla kuin luotoille. Samoin luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan samoin perustein. Tällaisille tuotteille mallinnetaan EAD, joka ennustaa vastuiden määrää maksukyvyttömyyshetkellä. Se sisältää sekä käyttöasteen että luottovasta-arvokertoimen. Lisäksi toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille sovelletaan maturiteettimallia. Mallissa huomioidaan tilanteet, jossa Osuuspankilla on sopimukseen perustuva mahdollisuus vaatia takaisinmaksua ja peruuttaa nostamatonta osuutta koskeva sitoumus, mutta se ei rajoita altistumista luottotappioille sopimuksen mukaisena irtisanomisaikana.

1.4.5.5 Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaaminen

Pääsääntöisesti odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä lainan kirjanpitoarvon vähennykseksi erilliselle tilille. Kun on kyse luottositoumuksista ja takaussopimuksista, tappiota koskeva vähennyserä kirjataan varaukseksi. Niihin tuotteisiin, joihin sisältyy sekä lainasaaminen (ts. rahoitusvaroihin kuuluva erä) että sitoumus nostamattomaan osuuteen (ts. luottositoumus), eikä Osuuspankilla ole mahdollista yksilöidä nostamatonta osuutta koskevaan sitoumukseen liittyviä odotettavissa olevia luottotappioita erillään rahoitusvaroja koskevasta komponentista, luottositoumukseen liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan yhdessä rahoitusvaroihin kuuluvan erän tappiota koskevan vähennyserän kanssa.

1.4.5.6 Lopullisen luottotappion kirjaaminen

Lopullisen luottotappion kirjaaminen on taseesta pois kirjaamiseen johtava tapahtuma. Silloin kun rahoitusvaroihin kuuluvaa erää ei voida kohtuudella odottaa saavan perityksi kokonaan tai osaksi, kirjataan lopullinen luottotappio pienentämään suoraan rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräistä kirjanpitoarvoa.

Laina kirjataan pois taseesta, kun vakuudet on realisoitu tai kun konkurssipesän loppukokous on pidetty, velkajärjestely tai yrityssaneeraus on päättynyt tai kun perintä on lopetettu. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

1.4.6 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

1.4.7 Rahoitusvelkojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat.

Rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä käyttäen lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Kaupankäyntivelkoihin luokitellaan myös velvoitteet toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta jotka eivät ole omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynti).

Osuuspankki ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä nimenomaisesti luokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Rahoitusvelat (tai rahoitusvelan osa) poistetaan taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa – toisin sanoen, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Jos Osuuspankki vaihtaa rahoitusvelkoja alkuperäisten lainanantajien kanssa ja jos niiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena. Tällöin syntyneet menot tai palkkiot kirjataan osana kuolettamisesta johtuvaa voittoa tai tappiota. Jos vaihtoa tai muutosta ei käsitellä kirjanpidossa kuoletuksena, lasketaan muutetun rahoitusvelan jaksotettu hankintameno uudelleen diskonttaamalla muutetut sopimusperusteiset rahavirrat käyttämällä alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Rahoitusvelan jaksotetun hankintamenon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Syntyneillä menoilla tai palkkioilla oikaistaan velan kirjanpitoarvoa, ja ne kirjataan kuluiksi ehdoiltaan muuttuneen velan jäljellä olevana juoksuaikana. Osuuspankki ei ole tehnyt rahoitusvelkojen vaihtoja olemassa oleviin rahoitusvelkoihin.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.4.8 Pitkäaikaissäästämissopimukset

Osuuspankit, jotka tarjoavat PS-palveluja, vastaanottavat asiakkaan suorittamat maksut tarkoitusta varten avatulle talletussuojan piiriin kuuluvalle säästämistilille. Jos säästövarat jätetään säästämistilille tai sijoitetaan osuuspankin tarjoamalle muulle talletustilille, merkitään säästövarat pankin taseessa talletusvelkoihin. Jos

säästövarat sijoitetaan sopimuksen mukaisesti muihin sijoituskohteisiin, kirjataan sijoitetut varat pois säästämistililtä ja pankki kirjaa ne taseen ulkopuoliseen säästämissopimuskohtaiseen reskontraan.

Säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat kirjataan taseessa olevalle säästämistilille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen. Säästämissopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot kirjataan tulosvaikutteisesti säästämistiliä veloittaen.

1.4.9 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

1.4.10 Johdannaissopimukset

Osuuspankki voi tehdä johdannaissopimuksia suojaustarkoituksessa joko taloudellisina suojina tai kirjanpidollisen suojauslaskennan säännöin. Suojauksessa käytetään korkojohdannaisia. Osuuspankki noudattaa IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa.

Osuuspankilla ei ole johdannaissopimuksia joiden vastapuoli olisi osuuspankkien yhteenliittymän (eli OP Ryhmän) ulkopuolinen yhtiö. Sopimusvastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj. Jos OP Yrityspankki olisi maksukyvytön, niin silloin osuuspankkien yhteenliittymän muut yhtiöt takaisivat OP Yrityspankin vastuut.

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, onko johdannainen määritelty suojaustarkoitukseen ja minkä luonteista erää se suojaa.

Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan taseen vastaavaa -puolen erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset taseen vastattavaa -puolen erään Johdannaissopimukset. Koronvaihtosopimusten vaihdettavat korot jaksotetaan ajan kulumisen perusteella taseen siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin sekä vastaerät nettona tuloslaskelman korkoihin.

1.4.10.1 Taloudelliset suojat

Taloudellisessa suojaamisessa suojataan tiettyä tase-erää, positiota tai kassavirtaa tulevaisuuden arvonmuutoksia vastaan sovellettavan riskienhallintastrategian mukaisesti. Koska suojauksen tehokkuutta ei ole tarkoituksenmukaista todentaa suojauslaskennan säännöillä, suojaustapaa kutsutaan muutoin suojaavaksi. Taloudellisessa suojauksessa johdannaissopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Enimmäis- ja vähimmäiskorkoehtoisten yritysluottojen korkoriski suojataan luottokohtaisesti ostamalla sovitulle korkoputkiehdolle vastakkaismerkkinen johdannaispari. Kytketyt johdannaiset ja niitä kattavat korkokatto- ja lattiajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Arvostustulokset kirjataan korkoihin.

1.4.10.2 Suojauslaskenta

Suojauslaskenta tarkoittaa tehokkaaksi todennetun suojaussuhteen kirjanpidollista laskentakäytäntöä, jossa suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta.

Osuuspankeilla voi olla suojauslaskennan piirissä sekä rahoitusvaroja että rahoitusvelkoja, kuten lainat ja saamiset –ryhmään sisältyvä yksittäinen luotto tai luottokanta, myytävissä olevien arvostusryhmään kuuluva saamistodistus sekä muiden rahoitusvelkojen yksilöity määräaikaistalletuserä tai liikkeeseen laskettu emissio. Osuuspankit käyttävät korkosuojaukseen sekä perinteisiä koronvaihtosopimuksia että OTC swap-johdannaisia. Vastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj.

Suojaukseen käytettyjen johdannaisten ja suojauksen kohteet yksilöidään suojausta aloitettaessa. Samoin dokumentoidaan suojaussuunnitelma ja suojauksen tavoitteet. Lisäksi jokaisena tilinpäätöspäivänä osoitetaan suojauksen tehokkuus.

1.4.10.2.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Käyvän arvon suojausta sovelletaan kiinteäkorkoisten lainojen korkoriskiltä suojautumiseen. Suojaavan johdannaisinstrumentin ja suojattavan kohteen korkoriskistä johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan suojauslaskennan nettotuottoihin.

1.4.10.2.2 Rahavirran suojauslaskenta

Euribor –sidonnaisen luottokannan tulevien korkovirtojen korkomuutosta suojaavat koronvaihtosopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, kuuluvat rahavirran suojauslaskennan piiriin.

Rahavirran suojauksessa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Koronvaihtosopimuksista jaksotettavat siirtyvät korot kirjataan suoriteperusteisesti. Korkokertymät esitetään taseen siirtosaamisissa tai siirtoveloissa. Molempien vastaerä kirjataan nettona korkokatteen Korkotuotot johdannaissopimuksista –erään. Nettokorko on joko korkotuotto tai korkotuoton oikaisu.

Rahoitusjohdannaisena käytettävät koronvaihtosopimukset arvostetaan käypään arvoon sopimuskohtaisesti. Käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon laskennallisella verovelalla vähennettynä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5 TILINPÄÄTÖSERIEN NETOTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Milloin osuuspankilla on saaminen siltä, jolle pankki itse on velkaa, esitetään saaminen ja velka taseessa erikseen, jollei pankilla ole lakisääteistä oikeutta kuittaamiseen ja jollei pankki aio käyttää oikeuttaan kuittaukseen.

1.6 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi käyttäen tilinpäätöspäivän kursseja. Ulkomaan rahan määräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi syntyvät kurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

1.7 OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ JA SAMAAN KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteysyrityksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintamenoon, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn

hankintamenoon. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.8 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaiset aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan ja poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Myös mahdollisesti aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alun perin hankintamenoon. Jos aineettoman hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1.9.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen, omaisuuden arvonnousujen tai molempien hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat vuokrattavien tilojen hallintaan sekä maksamatta jääneen saamisen sijaan tulevat kiinteistöt. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa vuokrataan ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia pinta-alasta), luokitellaan se sijoituskiinteistöksi. Jos osa tavallisen kiinteistöyhtiön omistamista tiloista on sijoituskäytössä ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia kiinteistöyhtiön omistamien tilojen pinta-alasta), luokitellaan osakkeet sijoituskiinteistöiksi.

Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonkorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonkorotusrahastoon. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomitukseen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja –tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Sijoituskiinteistöksi rakennettavat uudet kiinteistöt (tai kiinteistöyhteisöosakkeet) kirjataan ennen valmistumista IAS 40-standardin mukaisesti keskeneräiseksi käyttöomaisuushyödykkeeksi sijoituskiinteistöjen ryhmään ja otetaan huomioon sijoituskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyssä jo ennen valmistumista.

1.9.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonkorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonkorotusrahastoon. Arvonkorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen perusparannusmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9.2.1 Arvonkorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonmääritysmenetelmät

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin, joiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonkorotusten kohteena olevien maa-alueiden ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvot perustuvat arviokirjoihin.

1.9.2.2 Taseesta pois kirjaaminen

Sijoituskiinteistö tai omassa käytössä oleva kiinteistö kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun kiinteistö poistetaan pysyvästi käytöstä eikä sen luovuttamisesta ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä.

1.9.2.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseeseen hankintamenoon ja kirjataan vaikutusaikaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Jos hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.9.3 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan

tasapoistoin. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä poistoja. Poistojen tekeminen aloitetaan sen jälkeen kun kohde on hankittu tai kun se on valmistunut ja otettu käyttöön.

Taloudelliset vaikutusajat ovat pääsääntöisesti seuraavat:

Rakennukset	30 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet ja aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta

1.10 VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksin tai muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot. Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otettuja hyödykkeitä ei merkitä taseeseen. Vuokrat merkitään kuluksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

1.11 PAKOLLISET VARAUKSET

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään. Jos määrä ja toteutumisajankohta on tiedossa, merkitään se siirtovelaksi.

1.12 OMA PÄÄOMA

Osuuspankin omaan pääoman sisältyvät osuuspankkien omistaja-asiakkaiden jäsenosuusmaksut sekä omistaja-asiakkaiden tekemät sijoitukset Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus erillisellä päätöksellä kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Normaalitilanteessa osuuspääomia voidaan kuitenkin vuosittain palauttaa viranomaisen antamissa rajoissa.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava omistaja-asiakkuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille saman suuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty.

1.13 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan.

1.14 TYÖSUHDE-ETUUDET

1.14.1 Eläke-etuudet

Työntekijöiden lakisääteinen eläketurva on hoidettu OP- Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP- Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

Osuuspankin henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti vuonna 2018 eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa. Ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautus esitetään vuoden 2018 tuloslaskelman henkilöstökulujen eläkekuluissa.

1.14.2 Henkilöstörahasto

Osuuspankki voi kuulua OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.14.3 Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön.

Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoisiin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän tasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.15 TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloverot muodostuvat verotettavaan tuloon perustuvasta verosta, aikaisempien tilikausien veroista ja laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta.

Laskennallinen verovelka lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista.

Laskennallinen verosaaminen lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista, jos on todennäköistä, että vähennyskelpoiset väliaikaiset erot ja verotukselliset tappiot voidaan verotettavan tulon kertymisen ansioista hyödyntää.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, kirjataan erään liittyvän laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos omaan pääomaan.

1.16 TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus. Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Luottojen viivästyskorot tuloutetaan maksuperusteisesti. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

1.17 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit ja arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

1.18 VIRANOMAISMAKSUT

Osuuspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

1.18.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2023 asti siten, että rahaston tavoitetaso, vähintään 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä, saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n kriisinratkaisuneuvosto, joka päättää myös vakausmaksujen määrästä. SRF varmistaa, että rahoitussektori rahoittaa rahoitusjärjestelmän vakauttamisen. Vakausmaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

1.18.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakausrahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2018.

1.18.3 Rahoitusvakausviraston hallintomaksu

Rahoitusvakausviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

1.18.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

1.18.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

Osana OP Ryhmää osuuspankki on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella, EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

1.19 IFRS 9 -STANDARDIN KÄYTTÖÖNOTTO 1.1.2018

Lounais-Suomen Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista ”Rahoitusinstrumentit” sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos oli, että myönnetyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheutti muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin. Osuuspankki jatkoi IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen.

Osuuspankki siirtyi saamiskohtaisesta arvonalentumislaskennasta IFRS 9 -standardin malleilla laskettavaan odotetun luottotappion laskentaan. Tämän johdosta aikaisemmat IAS 39 -standardin mukaiset saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset peruttiin ja tilalle kirjattiin IFRS 9 -standardin mukaiset odotettavissa olevat luottotappiot.

Taulukko saamisten arvonalentumisten muutoksista 1.1.2018

Taseen erät, tuhatta. €	Saamisten arvonalentumiset (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleen-arvostus	Odotettavissa olevat luottotappiot (IFRS 9) 1.1.2018
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä	509		422
Taseen ulkopuoliset erät			
Luottolupaukset			2
Rahoitustakaukset			
Yhteensä	509		424

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin tai arvopaperikaupan sijoituksiin. Siirtymässä 1.1.2018 sijoitukset OP Osuuskunnan osuuspääoman eriin luokiteltiin IFRS 9 -standardin kohdan 4.1.4 mukaisesti siten, että käyvän arvon muutokset kirjattiin käyvän arvon rahastoon. Muut oman pääoman ehtoiset instrumentit luokiteltiin IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin. IFRS 9 -standardin siirtymästä johtuneiden luokittelumuutosten vaikutus Osuuspankin kertyneisiin voittovaroihin 1.1.2018 oli -4 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa esitetään IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset omaan pääomaan:

Oman pääoman muutokset, tuhatta €	Osuuspääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarat	Yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	21969		13015	18919	**53903**
Aiemman IAS 39 arvonalentumisvarauksen purku				509	
Uusi IFRS 9 mukainen ECL IFRS 9 luokittelumuutosten vaikutus				-424	
Laskennalliset verojen nettomuutos				-8	
Oma pääoma 1.1.2018	**21969**		**13015**	**18996**	**53980**

Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 oli 424 tuhatta euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017, 509 tuhatta euroa, purettiin kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 vaikutti rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot ja laskennallisista veroista johtuva muutos.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä (ECL) 424 tuhatta euroa jäi alle vakavaraisuudessa lasketun odotetun tappion (EL) 817 tuhatta euroa, joten kirjanpidon odotettavissa olevien luottotappioiden määrällä ei ollut vaikutusta Osuuspankin CET1-tunnuslukuun 1.1.2018.

Muutos palkkiojaksotusten laatimisperiaatteisiin

IFRS 9 -standardiin siirtymän yhteydessä tapahtuneen järjestelmäkehityksen myötä Osuuspankki siirtyi

henkilöasiakkaiden luottojen nostojen yhteydessä maksettujen toimisto- ja järjestelypalkkioiden jaksottamiseen efektiivisen koron menetelmällä luoton juoksuajalle. Koska täysin takautuva soveltaminen ei ollut teknisesti mahdollista, oikaistiin vain vertailuvuoden 2017 palkkiot tuloslaskelmasta. Muutos pienensi vertailuvuoden 2017 palkkiotuottoja 267 tuhatta euroa, kasvatti korkokatetta 38 tuhatta euroa ja pienensi tuloveroja 46 tuhatta euroa. Edellä kerrotun seurauksena vertailuvuoden 2017 tulos laski 183 tuhatta euroa verojen jälkeen. Taseessa olevat saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä pienenivät 229 tuhatta euroa, verosaamiset kasvoivat 46 tuhatta euroa ja oma pääoma pieneni 183 tuhatta euroa 31.12.2017. Nämä palkkiot jaksotetaan tuleville vuosille henkilöasiakaslainojen keskimääräiselle juoksuajalle.

LOUNAIS-SUOMEN OP **531904**
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 31.12.2018

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

1 Korkotuotot
2 Korkokulut
3 Leasingtoiminnan nettotuotot
4 Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
5 Palkkiotuotot ja -kulut
6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
8 Suojauslaskennan nettotulos
9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
10 Liiketoiminnan muut tuotot
11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
12 Liiketoiminnan muut kulut
13 Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjatuista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista eristä sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Tasetta koskevat liitetiedot

14 Saamiset luottolaitoksilta
15 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
16 Leasingkohteet
17 Saamistodistukset
18 Tappiota koskeva vähennyserä
19 Osakkeet ja osuudet
20 Johdannaissopimukset
21 Aineettomat hyödykkeet
22 Kiinteistöt
23 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
24 Muut varat
25 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
26 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
27 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
28 Muut velat
29 Pakolliset varaukset
30 Siirtovelat ja saadut ennakot
31 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
32 Oma pääoma
33 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
34 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2018
35a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2018
35b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2018
35c Rahoitusvarojen ja -velkojen IFRS 9- standardin mukainen luokittelu 31.12.2018

Muut liitetiedot

36 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2018
37 Eläkevastuut
38 Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut
39 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
40 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
41 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
42 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2018
43 Notariaattitoiminta
44 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2018
45 Pitkäaikaissäästämispalvelu

1. Korkotuotot

	2018	2017
Saamisista luottolaitoksilta	424 103,14	729 427,73
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	2 504 134,70	2 710 310,82
Saamistodistuksista	0,00	0,00
Johdannaissopimuksista	-13 166,14	-27 903,28
josta rahavirran suojaus	898,13	0,00
Muut korkotuotot	348,70	9 969,28
Yhteensä	**2 915 420,40**	**3 421 804,55**
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot		3 357,96
josta vaiheeseen 3 kirjattujen rahoitusvarojen korkotuotot	17 037,33	

2. Korkokulut

	2018	2017
Veloista luottolaitoksille	-2 524,55	0,00
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	427 389,66	560 272,29
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	0,00	0,00
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0,00	0,00
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00
Muut korkokulut	166,63	2,17
Yhteensä	**425 031,74**	**560 274,46**

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

	2018	2017
Vuokratuotot	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	0,00	0,00
Palkkiotuotot	0,00	0,00
Muut välittömät tuotot	0,00	0,00
Muut välittömät kulut	0,00	0,00
Yhteensä	**0,00**	**0,00**

4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Osingot ja osuuspääoman korot	2018	2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista	0,00	
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta luokitellut rahoitusvarat	1 628 897,00	
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		1 657 901,30
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	30 000,00	10 000,00
Omistusyhteysyrityksiltä	0,00	0,00
Yhteensä	**1 658 897,00**	**1 667 901,30**

5. Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot	2018	2017
Luotonannosta	606 833,82	689 446,20
Talletuksista	8 103,12	16 788,00
Maksuliikenteestä	632 515,29	627 089,20
Rahastoista	92 055,82	92 530,87
Omaisuudenhoidosta	134 949,78	117 084,38
Lainopillisista tehtävistä	103 525,88	130 121,63
Arvopaperinvälityksestä	16 774,58	17 532,06
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	0,00	0,00
Vakuutusten välityksestä	187 730,13	223 945,39
Takauksista	23 272,98	31 453,29
Muut	-549 595,72	-649 022,80
Yhteensä	**1 256 165,68**	**1 296 968,22**

Palkkiokulut	**2018**	**2017**
Maksetut toimitusmaksut	191 854,65	199 072,17
Muut	56 143,54	60 484,41
Yhteensä	**247 998,19**	**259 556,58**

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot	**2018**	**2017**
Saamistodistuksista	0,00	0,00
Osakkeista ja osuuksista	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00
Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat		
Saamistodistuksista	0,00	0,00
Osakkeista ja osuuksista	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00
Johdannaisten nettotuotot	0,00	0,00
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	**0,00**	**0,00**
Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoon arvostettavista rahoitusvaroista	**0,00**	**9 720,58**
Valuuttatoiminnan nettotuotot	**25,10**	**670,51**
Kaikki yhteensä	**25,10**	**10 391,09**

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista	**2017**
Myyntivoitot ja -tappiot	0,00
Arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset	0,00
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00
Yhteensä	0,00
Osakkeista ja osuuksista	
Myyntivoitot ja -tappiot	2 477,70
Arvonalentumistappiot	0,00
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00
Yhteensä	2 477,70
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	**2 477,70**

8. Suojauslaskennan nettotulos

	2018	**2017**
Suojausinstrumenttien nettotulos	-106 790,71	-24 682,07
Suojauskohteiden nettotulos	106 790,71	24 682,07
Yhteensä	**0,00**	**0,00**

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

	2018	**2017**
Vuokra- ja osinkotuotot	59 474,63	118 376,22
Muut tuotot	1 974,41	0,00
Myyntivoitot	0,00	0,00
Vuokrakulut	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 403,51	-17 733,00
Myyntitappiot	-341 700,00	-171 641,61
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0,00	0,00
Muut kulut	-33 305,59	-76 239,36
Yhteensä	**-315 960,06**	**-147 237,75**

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	2018	2017
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	9 272,98	17 602,34
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00
Fuusiovoitot	0,00	0,00
Muut	17 229,53	441 531,66
Yhteensä	**26 502,51**	**459 134,00**

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot	28 777,93	29 088,68
Arvonalentumiset	512 037,92	300 000,00
Yhteensä	**540 815,85**	**329 088,68**

12. Liiketoiminnan muut kulut

	2018	2017
Vuokrakulut	17 189,28	13 791,25
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	153 961,60	338 783,77
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	18 219,07
Fuusiotappiot	0,00	0,00
Muut	312 712,62	268 313,29
Yhteensä	**483 863,50**	**639 107,38**

13. Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjatuista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

2018

Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoon kirjattavista rahoitusvaroista sekä taseen ulkopuolisista eristä	**Lisäykset**	**Vähennykset**	**Tuloslaskelmaan kirjattu**
Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	0,00	-15 363,47	-15 363,46
Asiakkaan puolesta ja hyväksi annetuista sitoumuksista	1 888,79	0,00	1 888,79
Muista			0,00
Lopulliset luottotappiot	35 991,70		35 991,70
Palautukset poistetuista saamisista		-4 773,86	-4 773,86
Yhteensä	37 880,49	-20 137,33	17 743,17
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot			
Tytär- ja omistusyhteysyrityksistä	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00
Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä	**37 880,49**	**-20 137,33**	**17 743,17**

14. Saamiset luottolaitoksilta

Vaadittaessa maksettavat	**31.12.2018**	**31.12.2017**
Talletukset	9 103 803,91	23 327 603,35
Muut	0,00	0,00
Yhteensä	9 103 803,91	23 327 603,35
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Keskuspankeilta	0,00	0,00
Luottolaitoksilta		
Talletukset	87 195 006,49	62 089 065,31
Muut	0,00	0,00
Yhteensä	87 195 006,49	62 089 065,31
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	**96 298 810,40**	**85 416 668,66**
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	0,00	

15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Luotonanto ja takaussaamiset sektoreittain	**31.12.2018**	**Tappioita koskeva vähennyserä 31.12.2018**	**31.12.2017**	
Yritykset ja asuntoyhteisöt	17 311 121,68	197 166,37	18 260 747,37	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0,00	0,00	0,00	
Julkisyhteisöt	0,00	0,00	32 000,00	
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1 491 302,46	313,18	1 142 956,20	
Kotitaloudet	166 378 061,10	208 559,76	153 715 829,81	
Ulkomaat	0,00	0,00	0,00	
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset			-42 219,56	
Yhteensä	**185 180 485,24**	**406 039,31**	**173 109 313,82**	**0,00**
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	0,00			

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumiset	**2017**
Arvonalentumiset tilikauden alussa	588 896,84
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	78 503,22
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-47 674,26
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-1 619,79
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-106 774,17
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	**511 331,84**

16. Leasingkohteet

	31.12.2018	**31.12.2017**
Ennakkomaksut	0,00	0,00
Koneet ja kalusto	0,00	0,00
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	0,00	0,00
Muu omaisuus	0,00	0,00
Yhteensä	**0,00**	**0,00**

17. Saamistodistukset

Saamistodistukset vaadetyypeittäin 31.12.2018

	31.12.2018			31.12.2017
	Julkisesti noteeratut	**Muut**	**Yhteensä**	**Saamistodis tukset yhteensä**
Julkisyhteisöiltä	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavat	0,00	0,00	0,00	
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	0,00	0,00	
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muilta	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavat	0,00	0,00	0,00	
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	0,00	0,00	
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tai myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Yhteensä	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

18. Tappioita koskeva vähennyserä

	Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitomukset			
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
	12 kk	koko voimassaoloaika	koko voimassaoloaika	
Tappioita koskeva vähennyserä 1.1.2018	7 189,90	20 764,52	396 053,50	424 007,92
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-558,58	6 630,09		6 071,51
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-171,80		6 422,55	6 250,75
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	1 221,74	-7 012,72		-5 790,98
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-2 668,18	15 479,05	12 810,87
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		8 440,08	-63 403,73	-54 963,65
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0,03		-201,25	-201,22
Alkuperäisestä hankinnasta ja myöntämisestä johtuvat lisäykset.	3 456,57	9 474,27	3 992,61	16 923,45
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2 833,92	-2 622,47	-10 568,27	-16 024,66
Riskiparametreissä tapahtuneet muutokset	-639,25	3 584,49	20 280,37	23 225,61
Arviointimetodiikan päivityksesta johtuvat muutokset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennykset	0,00	0,00	-1 776,35	-1 776,35
Muut oikaisut	0,00	0,00	0,00	0,00
Nettotulosvaikutus yhteensä	**474,79**	**15 825,56**	**-29 775,02**	**-13 474,67**
Tappioita koskeva vähennyserä 31.12.2018	7 664,69	36 590,08	366 278,48	410 533,25

19. Osakkeet ja osuudet

31.12.2018

Osakkeet ja osuudet	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	0,00	58 928,00	58 928,00	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	58 928,00	58 928,00	0,00
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirj.	0,00	37 577 967,04	37 577 967,04	0,00
Omistusyhteysyritysosakkeet	0,00	0,00	0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet	0,00	86 298,74	86 298,74	0,00
Yhteensä	**0,00**	**37 723 193,78**	**37 723 193,78**	**0,00**

20. Johdannaissopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2018

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	**9 590 131,20**	**9 708,05**	**131 472,78**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	9 590 131,20	9 708,05	131 472,78
josta rahavirran suojaus	2 910 000,00	9 708,05	0,00
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		**9 708,05**	**131 472,78**

LOUNAIS-SUOMEN OP 531904

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	**6 680 131,20**	**0,00**	**2 910 000,00**	**0,00**	**9 590 131,20**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	6 680 131,20	0,00	2 910 000,00	0,00	9 590 131,20
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2018

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	**659 900,00**	**0,00**	**5 624,29**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**659 900,00**	**0,00**	**5 624,29**
Ostetut	659 900,00	0,00	5 624,29
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		**0,00**	**5 624,29**

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	**1 - 5 vuotta**	**5 - 15 vuotta**	**yli 15 vuotta**	**Yhteensä**
Korkojohdannaiset	**125 800,00**	**534 100,00**	**0,00**	**0,00**	**659 900,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**125 800,00**	**534 100,00**	**0,00**	**0,00**	**659 900,00**
Ostetut	125 800,00	534 100,00	0,00	0,00	659 900,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	**Käyvät arvot**	
		Positiiviset	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset	**1 725 569,06**	**0,00**	**24 682,07**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	1 725 569,06	0,00	24 682,07
josta rahavirran suojaus	0,00	0,00	0,00
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		**0,00**	**24 682,07**

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	**1 - 5 vuotta**	**5 - 15 vuotta**	**yli 15 vuotta**	**Yhteensä**
Korkojohdannaiset	**1 725 569,06**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**1 725 569,06**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	1 725 569,06	0,00	0,00	0,00	1 725 569,06
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	**Käyvät arvot**	
		Positiiviset	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset	**1 190 327,03**	**0,00**	**16 455,72**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**1 190 327,03**	**0,00**	**16 455,72**
Ostetut	1 190 327,03	0,00	16 455,72
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		**0,00**	**16 455,72**

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	**1 - 5 vuotta**	**5 - 15 vuotta**	**yli 15 vuotta**	**Yhteensä**
Korkojohdannaiset	**384 225,66**	**806 101,37**	**0,00**	**0,00**	**1 190 327,03**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**384 225,66**	**806 101,37**	**0,00**	**0,00**	**1 190 327,03**
Ostetut	384 225,66	806 101,37	0,00	0,00	1 190 327,03
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.
Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

21. Aineettomat hyödykkeet

	31.12.2018	**31.12.2017**
ICT-menot	0,00	0,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Yhteensä	**0,00**	**0,00**

22. Kiinteistöt

31.12.2018

	Omassa käytössä olevat	**Sijoituskiinteistöt**	
Kiinteistöomistukset		**Kirjanpitoarvo**	**Käypä arvo**
Maa- ja vesialueet	0,00	0,00	0,00
Rakennukset	0,00	0,00	0,00
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 175 587,49	580 149,13	416 000,00
Yhteensä	**1 175 587,49**	**580 149,13**	**416 000,00**

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävissä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arviointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

23. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineettomat hyödykkeet	Sijoitus-kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	0,00	722 571,78	2 236 267,76	165 334,88
+ lisäykset tilikautena	0,00	80 338,51	-65 000,00	8 207,93
- vähennykset tilikautena	0,00	-404 000,00	0,00	-8 680,00
+/- siirrot erien välillä	0,00	183 642,35	-183 642,35	0,00
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	-2 403,51	0,00	-23 353,93
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	-512 037,92	0,00
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	3 256,00
- kertyneet poistot tilikauden alussa	0,00	0,00	0,00	-75 038,91
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa	0,00	0,00	-300 000,00	0,00
+ kertyneet arvonkorotukset tilikauden alussa	0,00	0,00	0,00	0,00
+/- tilikauden arvonkorotukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	**0,00**	**580 149,13**	**1 175 587,49**	**69 725,97**

24. Muut varat

	31.12.2018	31.12.2017
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	0,00
Maksujenvälityssaamiset	0,00	4 086,20
Muut	153 101,62	142 721,36
Yhteensä	**153 101,62**	**146 807,56**

25. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Korot	31.12.2018	31.12.2017
Korkosaamiset	236 431,78	386 256,15
Maksetut korkoennakot	0,00	0,00
Yhteensä	236 431,78	386 256,15
Muut		
Muut maksetut ennakkomaksut	35 653,08	49 296,79
Muut siirtosaamiset	299 502,37	625 260,45
Yhteensä	335 155,45	674 557,24
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	**571 587,23**	**1 060 813,39**

26. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2018	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	160 513,69	1 224,23	159 289,46
Muista väliaikaisista eroista	0,00	1 941,61	-1 941,61
Yhteensä	**160 513,69**	**3 165,84**	**157 347,85**

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 387,96 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista eristä eli käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksiin. Lisäksi muissa väliaikaisissa eroissa esitetään IFRS 9-siirtymästä 1.1.2018 aiheutuneet väliaikaiset erot.

Arvonkorotukset 31.12.2018

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia	0,00
Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi	0,00

Tilinpäätössiirtojen kertymä

	Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
Poistoero	0,00	0,00	0,00
Verotusperusteiset varaukset	5 628 316,14	1 125 663,23	4 502 652,91
Yhteensä	**5 628 316,14**	**1 125 663,23**	**4 502 652,91**

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja verotusperusteiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

27. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Nimellisarvo 31.12.2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Yhteensä	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

28. Muut velat

	31.12.2018	31.12.2017
Arvopapereiden ostovelat	0,00	0,00
Maksujenvälitysvelat	14 613,90	66 954,43
Muut	205 382,40	205 341,81
Yhteensä	**219 996,30**	**272 296,24**

29. Pakolliset varaukset

31.12.2018

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					77 745,00	77 745,00
+ varausten lisäys					4 493,94	4 493,94
- käytetyt varaukset						0,00
- peruutukset					15 708,00	15 708,00
Varaukset 31.12.	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**66 530,94**	**66 530,94**

30. Siirtovelat ja saadut ennakot

Korot	31.12.2018	31.12.2017
Korkovelat	376 247,57	454 605,59
Saadut korkoennakot	740,06	1 496,75
Yhteensä	376 987,63	456 102,34
Muut		
Muut saadut ennakkomaksut	3 194,20	8 754,44
Muut siirtovelat	1 332 190,71	1 356 253,15
Yhteensä	1 335 384,91	1 365 007,59
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	**1 712 372,54**	**1 821 109,93**

31. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	31.12.2018
Pääomalainat	0,00
Muut	0,00
Yhteensä	**0,00**

32. Oma pääoma

6,2

	Oma pääoma 31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	**53 902 636,51**		**2 895 945,85**	**-1 776 135,11**	**0,00**	**55 099 200,91**
Osuuspääoma	21 969 120,01		1 621 900,00	-1 114 500,00	0,00	22 476 520,01
Jäsenosuudet	792 320,01		22 200,00	-17 000,00	0,00	797 520,01
Tuotto-osuudet	21 176 800,00		1 599 700,00	-1 097 500,00	0,00	21 679 000,00
Ylikurssirahasto	0,00					0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00					0,00
Muut sidotut rahastot	**5 670 343,23**		**9 708,05**	**-1 941,61**	**0,00**	**5 678 109,67**
Vararahasto	5 670 343,23					5 670 343,23
Käyvän arvon rahasto	0,00	0,00	9 708,05	-1 941,61		7 766,44
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00					0,00
Muut rahastot	0,00					0,00
Vapaat rahastot	7 344 649,46					7 344 649,46
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	18 918 523,81	76753,66		-659 693,50		18 335 583,97
Tilikauden voitto tai tappio			1 264 337,80	0,00		1 264 337,80

Käyvän arvon rahaston muutokset

	31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päättyessä
Saamistodistukset	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00		9 708,05	1 941,61	0,00	7 766,44
Rahavirran suojaus	0,00		9 708,05	0,00	0,00	9 708,05
laskennalliset verot	0,00		0,00	1 941,61		-1 941,61
Yhteensä	**0,00**	**0,00**	**9 708,05**	**1 941,61**	**0,00**	**7 766,44**

33. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Oma pääoma 31.12.2018	
Sidottu oma pääoma	28 154 629,68
Vapaa oma pääoma	26 944 571,23
Oma pääoma yhteensä	**55 099 200,91**

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2018	
Vapaa oma pääoma	26 944 571,23
- aktivoidut kehittämismenot	
- muut jakokelvottomat erät	
Voitonjakokelpoiset varat	**26 944 571,23**

34. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2018

Jäljellä oleva juoksuaika	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-todistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	11 298 810,40	0,00	65 000 000,00	20 000 000,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 100 348,57	17 105 276,23	61 243 891,93	48 931 802,96	51 799 165,55
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat luottolaitoksille	430,00	0,00	0,00	14 600 000,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	226 514 719,93	8 129 684,22	8 897 495,67	3 602,52	1 644 341,97
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat, joilla huonompi etuoikeus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Johdannaissopimusten maturiteettijakauma esitetään liitetiedossa 20. Johdannaissopimukset

Muut kuin määräaikaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

35a. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2018

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha
Saamiset luottolaitoksilta	95 665 877,16	632 933,24
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	185 180 485,24	0,00
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	15 332,34	0,00
Muu omaisuus	41 157 941,65	1 218,58
Velat luottolaitoksille	14 600 430,00	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	244 557 010,25	632 834,06
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	137 097,07	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00
Muut velat	1 998 899,78	0,00

35b.Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2018

Rahoitusvarat	**Kirjanpitoarvo**	**Käypä arvo**
Käteiset varat	728 467,16	728 467,16
Saamiset luottolaitoksilta	96 298 810,40	96 298 810,40
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	185 180 485,24	185 180 485,24
Saamistodistukset	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	37 636 895,04	37 636 895,04
Osakkeet ja osuudet omistusyhteysyrityksissä	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	86 298,74	86 298,74
Johdannaissopimukset	15 332,34	15 332,34
Yhteensä	**319 946 288,92**	**319 946 288,92**
Rahoitusvelat		
Velat luottolaitoksille	14 600 430,00	14 600 430,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	245 189 844,31	245 189 844,31
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	137 097,07	137 097,07
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00
Yhteensä	**259 927 371,38**	**259 927 371,38**

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit

	Taso 1	**Taso 2**	**Taso 3**	**Yhteensä**
Saamistodistukset				0,00
Osakkeet ja osuudet			37 636 895,04	37 636 895,04
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)		9 708,05		9 708,05
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)		137 097,07		137 097,07

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Avaava tase 1.1.2018	0,00
siirrot tasoon 3	0,00
siirrot tasosta 3	0,00
muu muutos	0,00
Päättävä tase 31.12.2018	0,00

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla,joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasoon 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostupäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään sijoitukset OP Osuuskunnan jäsen- ja lisäosuuksiin. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

35c.Rahoitusvarojen ja -velkojen IFRS 9- standardin mukainen luokittelu 31.12.2018

	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset
Rahoitusvarat					
Käteiset varat	728 467,16	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	96 298 810,40	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	185 180 485,24	0,00	0,00	0,00	0,00
Keskusp.rah.oikeuttavat saamistod ja muut saamistod	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	37 577 967,04	58 928,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet omistusyhteysyrityksissä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan kons. kuuluvissa yrityksissä.	86 298,74	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	15 332,34
Yhteensä	**282 294 061,54**	**37 577 967,04**	**58 928,00**	**0,00**	**15 332,34**
Rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	14 600 430,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	245 189 844,31	0,00	0,00	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	137 097,07
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	**259 790 274,31**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**137 097,07**

36. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2018

	Pantit	Kiinnitykset	Muut Vakuudet	Yhteensä
Omien velkojen puolesta annetut vakuudet				
Velat luottolaitoksille	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	0,00	0,00	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Huonommalla etuoikeudella olevat velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	0,00	0,00	0,00	0,00
Konserniyhtiön puolesta annetut	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden puolesta annetut	0,00	0,00	0,00	0,00
joista lähipiiriin kuuluvalle johdolle	0,00	0,00	0,00	0,00
Annetut vakuudet yhteensä	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

37. Eläkevastuut

	31.12.2018
Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	0,00
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta	0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Osuuspankin lakisääteistä eläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti vuonna 2018 eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa.

38. Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut

	31.12.2018
Yhden vuoden kuluessa maksettavat	0,00
Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat	0,00
Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat	0,00
Yhteensä	**0,00**

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

39. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

	Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2018	**0,00**	**0,00**	**11 903 762,15**	**11 903 762,15**
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	**0,00**	**0,00**	**2 183 119,30**	**2 183 119,30**
Takaukset	0,00	0,00	2 183 119,30	**2 183 119,30**
Muut	0,00	0,00	0,00	**0,00**
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	**0,00**	**0,00**	**9 720 642,85**	**9 720 642,85**
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	0,00	0,00	0,00	**0,00**
Muut	0,00	0,00	9 720 642,85	**9 720 642,85**
josta luottolupaukset	0,00	0,00	9 720 642,85	**9 720 642,85**

40. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

31.12.2018
0,00
0,00
0,00
0,00

41. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2018		
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	11	-2
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	0	0
Määräaikainen henkilöstö	4	2
Yhteensä	**15**	**0**

	Palkat ja palkkiot
Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2018	
Hallintoneuvoston jäsenet	22 016,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	98 117,00
josta toimitusjohtaja Vesa Viitaniemelle maksetut palkat ja palkkiot	**217 499,28**
sekä luontoisedut	240,00

Edustajiston kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 625 euroa kuukaudessa. Kaikille hallintoneuvoston jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 256 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 1200 euroa kuukaudessa, varapuheenjohtajalle 350 euroa kuukaudessa ja muille jäsenille 300 euroa kuukaudessa. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitustyöskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP:n omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 tai 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Osuuspankki liittyi OP Ryhmän henkilöstörahastoon vuonna 2005.

OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2018 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: Kohtaamisten NPS (painolla 15%), bränditason NPS (painolla 5%), Digitaalinen asiointi (painolla 20%) sekä OP Ryhmän tulos ennen veroja (painolla 60%).
Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosiirron määrä vuodelta 2018 on noin 1,7 % rahaston jäsenten palkkasummasta.
Vuonna 2018 kirjattiin palkkioita yhteensä x euroa

Palkitsemisjärjestelmät
OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoisiin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliike-toiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän tasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ansaintajakson 2014 - 2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020.
Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.
Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- ja toimisuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen
Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa. Henkilön muuttuva palkkio koostuu pitkän ja lyhyen aikavälin palkkioista.

Jos maksun viivästämisen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumentin arvoon. Viiteintrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2018	**Tilintarkastus-palkkiot**
Tilintarkastuksesta	3 964,46
Tilintarkastajan muut lausunnot	0,00
Veroneuvonta	31,52
Muut palvelut	0,00
Yhteensä	**3 995,98**

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2018

	Rahalainat 1.1.	**Lisäykset**	**Vähennykset**	**Rahalainat 31.12.**	**Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset**
Hallintoneuvoston jäsenet	1 640 252,46	0,00	209 972,92	1 430 279,54	26 473,45
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	355 927,33	0,00	240 355,25	115 572,08	0,00
Yhteensä	**1 996 179,79**	**0,00**	**450 328,17**	**1 545 851,62**	**26 473,45**

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinten jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahalainat erään.

Rahalainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot
Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset	**0,00**
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00
Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset	**0,00**
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00

Lähipiiri

	Tase-erä				**Taseen ulkopuolliset sitoumukset**
Lähipiiriin kuulumisperuste	**Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**	**Saamistodistukset**	**Osakkeet**	**Yhteensä**	
Omistus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hallintohenkilöt	1 588 235,73	0,00	532 800,00	2 121 035,73	16 336,52
Osakkuusyritys	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	1 588 235,73	0,00	532 800,00	2 121 035,73	16 336,52

Lähipiirin tappioita koskeva vähennyserä ei ole olennainen.

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisaryritykset).

42. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2018

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset				
Yrityksen nimi:	Lounais-Suomen OP-Kiinteistökeskus Oy	100,00 %	98 485,56	38 311,72
Kotipaikka:	Paimio			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Paimion Säästötalo	100,00 %	1 549 289,91	10 234,74
Kotipaikka:	Paimio			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Karunan Österö	100,00 %	194 726,61	-254 394,88
Kotipaikka:	Paimio			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Omistusyhteysyritykset				
Yrityksen nimi:	VSOP-Sijoiutus Oy	20,00 %	262 563,05	-11 091,02
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:	Sauvon Yhteistalo Oy	30,00 %	19 583,80	-309,95
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				

43. Notariaattitoiminta

Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, yhteisöjen perustamiset ja uudelleenjärjestelyt, saatavien perimistehtävät, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitus- ja pesänselvitystoimet, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi pankki tarjoaa toimeksiantoon perustuvia omaisuuden hoitoon liittyviä liikeyritysten, kiinteistö- ja asunto-osakeyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien ostoa ja myyntiä, sekä kiinteistöjen ja asuntojen vuokrausta.

Osuuspankin sellaisten omissa nimissään asiakkaan lukuun hallitsemien varojen kokonaismäärä, joita sijoituspalvelulain 9. luvun mukaan ei merkitä varoiksi osuuspankin taseeseen	

44. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2018

Jäsenten lukumäärä	7 749
Maksamatta olevat osuusmaksut	0,00
Irtisanotut jäsenosuusmaksut	22 620,01
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut	1 794 300,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä.Jäsenen on jäseneksi liittymisen yhteydessä hankittava yksi jäsenosuus ja maksettava yksi siihen liittyvä jäsenosuusmaksu. Osuuspankin jäsenyys (omistaja-asiakkuus) antaa äänioikeuden osuuskunnan kokouksessa/edustajiston vaaleissa. Jokaisella osuuspankin jäsenellä on yksi ääni. Tuotto-osuus ei tuota äänivaltaa.

Vuosille 2018-2019 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

45. Pitkäaikaissäästämispalvelu

	31.12.2018
OP-eläkesäästön eläketili	13 424,30
Määräaikais- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset	0,00
Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä	13 424,30
Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)	15 637,44

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

Pankin pääkirjanpito on SAP-järjestelmässä ja osakirjanpitojen tiedot on siirretty pääkirjanpitoon yhdistelmänä tai muuna yhteenvetona.
Merkittävimmät osakirjanpidot:

Ottolainaus
Antolainaus
Omistaja-asiakasrekisteri
Bonusjärjestelmä
Tuotto-osuudet
Korva, arvopaperikirjanpito
Matkavaluutta
ASLA, asiakaslaskutus
Calypso, johdannais- ja arvopaperikirjanpito
JORR, johdannaisreskontra
Pankkitakaukset
Haltia, kiinteistökirjanpito
Havas, vastike- ja vuokrareskontra
Osuuspankkien tilit OP Yrityspankissa
POPS, Pankkien väliset online pikasiirrot ja shekit
SAP HR ja Aditro
SAP käyttöomaisuus
SAP osto- ja myyntireskontra, Ariba, Basware IP ja Basware maksuliikenne

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
	TOISTUVA TOSITE	X1	7700001	7799999	
	MALLITOSITE	X2	7800001	7899999	
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999	
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999	
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999	
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999	
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999	
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999	
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999	
	SALDONSIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999	
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999	
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999	
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999	
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldonsiirto	SI	1000130001	1000139999	
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999	
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999	
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999	
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999	
	RYHMÄKOHT.ARVONALENT	GX	1000180001	1000189999	
	VEROJAKSOTUS,LOPULL.	GY	1000190001	1000199999	
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999	
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999	
	ALV-SIIRTO	ST	1000220001	1000229999	
	SOS.KULUVELAN SIIRTO	SR	1000230001	1000239999	
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999	
	SIJ.OM TP PURETT/VAR	SQ	1000250001	1000259999	
	LOMAP.VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999	
	SOS.KULUVELAN SIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999	
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999	
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999	
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999	
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999	
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999	
	SALDONSIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999	
	SALDONSIIRTO, TEM	SN	1000340001	1000349999	
	SALDONSIIRTO, MVAT	HI	1000350001	1000359999	
	KIINT YHT AVAAVA TASE	QN	1000360001	1000369999	
	SISÄISET TOSITTEET	S1	1000370001	1000379999	
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999	RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999	RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999	
	LASKU e-Flow/SAP eliminoitavat	LF	1021000001	1021999999	
	LASKU MANUAALINEN eliminoitavat	LM	1022000001	1022999999	
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoitavat	HM	1023000001	1023999999	
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999	
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999	

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoitavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	HN	1029000001	1029999999
	MYYNTILASKU MANUAALINEN eliminoitavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoitavat	DG	1031000001	1031999999
	MYYNTILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR Ei ELIM.	DH	1033000001	1033999999
	HYVITYSLASKUTUS eliminoitavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoitavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYYNTILASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	DS	1037000001	1037999999
	MYYNTILASKUTUS eliminoitavat	DT	1038000001	1038999999
	MYYNTILASKUTUS ei eliminoitavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAUS	MT	1040000001	1040999999
	MATKALASKU /MATKAMIES	FA	1041000001	1041999999
	KONEKIELISET TILIOTETAPAHTUMAT	FB	1042000001	1042999999
	LUOTTORESKONTRA/KOTIPANKKI	FC	1043000001	1043999999
	JAHA/KOTIPANKKI	FD	1044000001	1044999999
	IFACTOR /OPR	FE	1045000001	1045999999
	IFACTOR /OPR JAKSOTUS	FF, FG	1046000001	1046999999
	SOPRI /OPR	FH	1047000001	1047999999
	SOPRI /OPR JAKSOTUS	FI,FJ	1048000001	1048999999
	LUOTTOTILI /OPR	FK	1049000001	1049999999
	LEASONG OR /OPR	FL	1050000001	1050999999
	VARAINHANKINTA /OPR	FM	1051000001	1051999999
	VARAINHANKINTA /OPR JAKSOTUS	FN, FO	1052000001	1052999999
	DISKONTATUT OSAMAKSUT /OPR	FP	1053000001	1053999999
	DISKONTATUT OSAM. /OPR JAKSOTUS	FQ, FR	1054000001	1054999999
	OIKEUDELLINEN PERINTÄ /OPR	FS	1055000001	1055999999
	OSAMAKSULEASING (VIEW21) /OPR	FT	1056000001	1056999999
	VIEW 21/JAKSOTUKSET	ET	1057000001	1057999999
	VIEW 21/AGIO	EU	1058000001	1058999999
9900095	SRJ-TAPAHTUMAT	FU	1059000001	1059999999
	AIRAS-PALKKIOT/AURUM	FV	1060000001	1069999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYSTE	IE	1073000001	1073999999
	MYYNTILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	LASKUN MANUMAKS/OPKK	DY	1075000001	1075999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	VIRO MANU PÄIVITT.	JS	1077000001	1077999999
	VIRO MANU TP PYSYVÄ	JV	1078000001	1078999999
	VIRO MANU TP PERUUT.	JX	1079000001	1079999999
	LATVIA MANU PÄIVITT.	JT	1080000001	1080999999
	LATVIA MANU TP PYS.	JY	1081000001	1081999999
	LATVIA MANU TP PER.	JZ	1082000001	1082999999
	LIETTUA MANU PÄIVITT	JU	1083000001	1083999999
	LIETTUA MANU TP PYS.	KB	1084000001	1084999999
	LIETTUA MANU TP PER.	KC	1085000001	1085999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYYNTILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJO, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, OR	KY	1089000001	1089999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, MR	DE	1090000001	1090999999
	AGIOARVOSTUS	SG	1091000001	1091999999
	ACQUIRING	KQ	1092000001	1092999999
9930004	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930005	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930006	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930007	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930008	CAL PÄIVITT. TASEEN ULKOP.	RH	1094000001	1094999999
9930106	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930107	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930108	CAL KK-VAIHTEEN TASEEN ULKOP.	RI	1096000001	1096999999
9900048	LISÄOSUUSPÄÄOMA	HB	1097000001	1097999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, OR	LK	1098000001	1098999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, MR	DK	1099000001	1099999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
9940004	LJR ANTOLAINAUS	MC	1101000001	1101999999
990053	Banksyst päivittäiset	JD	1102000001	1102999999
990064	BLV PÄIVITTÄISET	JM	1103000001	1103999999
990067	BLT PÄIVITTÄISET	JP	1104000001	1104999999

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu
	Bonuskäyttö toinen op, MR	DO	1105000001	1105999999
	Bonuskäyttö toinen op, OR	LO	1106000001	1106999999
	Equens/Debit-kortit	HF	1107000001	1107999999
	Ariba tilaus eliminoitava	LU	1108000001	1108999999
	Ariba ei tilausta eliminoitava	LV	1109000001	1109999999
	Ariba tilaus ei-eliminoitava	LX	1110000001	1110999999
	Ariba ei tilausta ei-eliminoitava	LY	1111000001	1111999999
	Ariba peruutustosite	LZ	1112000001	1112999999
	ACQUIRING/HALTI	HG	1113000001	1113999999
	SAANA/M2	HJ	1114000001	1114999999
	VAM päivittäiset	HK	1115000001	1115999999
	VAM kk-vaihde	HL	1116000001	1116999999
	Oma Kehittäminen	R1	1124000001	1124999999
	OP Laskulaina	HP	1125000001	1125999999
	TAGETIK	T1	1155000001	1155999999
12999	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
	KASSAKP. LIITT./OPHV	NA	3010000001	3010999999
	HK KORVAUS KKP./OPHV	NB	3011000001	3011999999
	OIVA KON./OPHV	NC	3012000001	3012999999
	TUOTTOTURVA KON/OPHV	ND	3013000001	3013999999
	LAINATURVA KON./OPHV	NE	3014000001	3014999999
	HENKILÖV.KORV K/OPHV	NF	3015000001	3015999999
	RYHMÄVAK. KON./OPHV	NG	3016000001	3016999999
	IF RYHMÄELÄK K./OPHV	NH	3017000001	3017999999
	MOOTTORIAJ. KON/OPHV	NI	3018000001	3018999999
	VAHINKOVAK. KON/OPHV	NJ	3019000001	3019999999
	HENKILÖVAK. KON/OPHV	NK	3020000001	3020999999
	TAPATURMA KON./OPHV	NL	3021000001	3021999999
	KIINT.VUOKRAT K/OPHV	NM	3022000001	3022999999
	VSM KON./OPHV	NN	3023000001	3023999999
	MITTATURVA KON./OPHV	NO	3024000001	3024999999
	LÄHTEVÄ RAHA L./OPHV	NP	3025000001	3025999999
	TULEVA RAHA L./OPHV	NQ	3026000001	3026999999
	TKV KON./OPHV	NR	3027000001	3027999999
	HK KORVAUS KON./OPHV	NS	3028000001	3028999999
	AULI KON./OPHV	NT	3029000001	3029999999
	RATTI KON./OPHV	NU	3030000001	3030999999
	RAKENNUSVIRHE K/OPHV	NV	3031000001	3031999999
	SULKA KON./OPHV	NX	3032000001	3032999999
	MATKAVAKUUTUS K/OPHV	NY	3033000001	3033999999
	KASKO KON./OPHV	OA	3034000001	3034999999
	ESINEVAK.YKS. K/OPHV	OB	3035000001	3035999999
	TAKAUSVAKUUTUS/OPHV	OC	3036000001	3036999999
	SULKAN EPÄV.VAH/OPHV	OD	3037000001	3037999999
	RESK.SAATAVAL.L/OPHV	OE	3038000001	3038999999
	YT KORVAUS KKP./OPHV	OF	3039000001	3039999999
	PERUUTUS/OPHV LIITT.	NZ	3100000001	3109999999

PLA-tositelajit

	Kirjanpitotosite	AB	3204000000	3204999999
	Täsmäytyspääkirja	AC	3205000000	3205999999
	Käyttöom.konversio	AK	3206000000	3206999999
	Käyttöom.kirj: netto	AN	3207000000	3207999999
	Ratti Kkp.	C3	3208000000	3208999999
	VSM Kkp.	C4	3209000000	3209999999
	HK Korvaus Muis.	DC	3210000000	3210999999
	EK Korvaus Muis.	DD	3211000000	3211999999
	Manuaalipal. Muis.	DM	3212000000	3212999999
	Auli Muis.	E1	3213000000	3213999999
	Oiva Muis.	E2	3214000000	3214999999
	Ratti Muis.	E3	3215000000	3215999999
	Tuottoturva Muis.	E4	3216000000	3216999999
	Mittaturva Muis.	E6	3217000000	3217999999
	Ryhmävakuutus Muis.	E7	3218000000	3218999999
	Rakennusvirhe Muis.	E8	3219000000	3219999999
	IF Ryhmäeläke Muis.	E9	3220000000	3220999999
	Ulkoinen numero	EX	3221000000	3221999999
	Ratti Muis.	F3	3222000000	3222999999
	VSM Muis.	F4	3223000000	3223999999

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu
	IF Ilm. eläke Muis.	F9	3224000000	3224999999
	As.miesp.m.liit.jaks	H1	3226000000	3226999999
	Sonet.vak.pal.jaks.l	H2	3227000000	3227999999
	Asiamiehet	HA	3228000000	3228999999
	Palkansaajat	HE	3229000000	3229999999
	Hallintohenkilöt	HH	3230000000	3230999999
	Tilapäispalkkionsaaj	HT	3231000000	3231999999
	Investointityönumero	IP	3232000000	3232999999
	Toimittajat - hyvit.	KG	3233000000	3233999999
	Kiint.hall.järj.liit	KH	3234000000	3234999999
	Toimittajat - netto	KN	3235000000	3235999999
	Kiint.osakejärj	KO	3236000000	3236999999
	Tilien ylläpito	KP	3237000000	3237999999
	Toimittajat - lasku	KR	3238000000	3238999999
	Kiint.sähkönl.liitt	KS	3239000000	3239999999
	Laskut, IP,ulkopuoli	LB	3240000000	3240999999
	Laji/toimintoj.kirj.	LT	3241000000	3241999999
	ML-tilitys	ML	3242000000	3242999999
	Regressilask. Kon.	MQ	3243000000	3243999999
	JV-Simmer Kon.(tulev	MS	3244000000	3244999999
	Ratti Kon.	N3	3245000000	3245999999
	IF ilm. eläk Kon.	N9	3246000000	3246999999
	EU Korvaus Kkp.	OG	3247000000	3247999999
	Henkivak.korvau Kkp.	OH	3248000000	3248999999
	Tapaturma Kkp.	OI	3249000000	3249999999
	MA korvaus Kkp.	OJ	3250000000	3250999999
	Takaus.korvaus Kkp.	OK	3251000000	3251999999
	Sulkan epäv.vah. Kkp	OL	3252000000	3252999999
	TKV Muis.	OM	3253000000	3253999999
	Moottoriajon. Muis.	ON	3254000000	3254999999
	Sulka Muis.	OO	3255000000	3255999999
	Matkavakuutus Muis.	OP	3256000000	3256999999
	Vahinkovakuutus Muis	OQ	3257000000	3257999999
	Henkilövakuutus Muis	OR	3258000000	3258999999
	Tapaturma Muis.	OS	3259000000	3259999999
	Kasko Muis.	OT	3260000000	3260999999
	Ratti maksusop. Muis	OU	3261000000	3261999999
	Esinevak.yks. Muis.	OV	3262000000	3262999999
	Takausvakuutus Muis.	OW	3263000000	3263999999
	Sulkan epäv.vah Muis	OX	3264000000	3264999999
	Regressilask. Muis.	OY	3265000000	3265999999
	Tuleva raha Muis.	OZ	3266000000	3266999999
	Palkk. as.m.liitt.ja	P1	3267000000	3267999999
	MA korvaus Muis.	PB	3268000000	3268999999
	Sulkan epäv.vah Muis	PC	3269000000	3269999999
	Henkivak.korvau Muis	PD	3270000000	3270999999
	Tapaturma Muis.	PF	3271000000	3271999999
	Takaus.korvaus. Muis	PG	3272000000	3272999999
	YT Korvaus Muis.	PH	3273000000	3273999999
	JV-Simmer Muistio	PI	3274000000	3274999999
	MA korvaus Kon.	PJ	3275000000	3275999999
	Tapaturma Kon.	PL	3276000000	3276999999
	Takaus,korvaus Kon.	PM	3277000000	3277999999
	YT Korvaus Kon.	PN	3278000000	3278999999
	JV-Simmer Kon.(lähte	PO	3279000000	3279999999
	ATK-palv.vel.liitt	PP	3280000000	3280999999
	Hinnanmuutos	PR	3281000000	3281999999
	EU Korvaus Kon.	PS	3282000000	3282999999
	EK Korvaus Kon.	PT	3283000000	3283999999
	Päätetapahtum.liitt	PU	3284000000	3284999999
	ATK-palv.vel. levyti	PW	3285000000	3285999999
	Systeemipalv.vel.lii	PX	3286000000	3286999999
	Työasemaveloitukset	PY	3287000000	3287999999
	S-laskutus, Elisa	PZ	3288000000	3288999999
	Sulkan epäv.vah. Kon	QA	3289000000	3289999999
	EK Korvaus Kkp.	QB	3290000000	3290999999
	Cross-company korot	QC	3291000000	3291999999
	EU korvaus muis.	QD	3292000000	3292999999
	Hyvitys - nettosuor.	RA	3293000000	3293999999
	Ostolasku	RE	3294000000	3294999999
	Lask.vast.otto netto	RN	3295000000	3295999999
	Laskun siirto	RV	3296000000	3296999999
	SIJ/KTÖ JAKO	SK	3297000000	3297999999
	Jälkikirjaustosite	SU	3298000000	3298999999

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
	Tiedonsiirto	UE	3299000000	3299999999	
	Maksukirjaus	ZP	3305000000	3305999999	
	Pankki - täsmäytys	ZR	3306000000	3306999999	
	Maksu per shekki	ZS	3307000000	3307999999	
	Maksuselvitys	ZV	3308000000	3308999999	
	INV.TILAUSTEN PURKU	QE	3309000000	3309999999	
	Tuottoturva man. peruut	14	3310000000	3310999999	
	Lainaturva man. peruut	15	3311000000	3311999999	
	Mittaturva man. peruut	16	3312000000	3312999999	
	Auli man. peruut	11	3313000000	3313999999	
	ryhmävak man. peruut	17	3314000000	3314999999	
	Rak.virhevak. man. peruut	18	3315000000	3315999999	
	Oiva man. peruut	12	3316000000	3316999999	
	Sulka evl man. peruut	1P	3317000000	3317999999	
	Sulka man. peruut	1C	3318000000	3318999999	
	Matkavak. man. peruut	1D	3319000000	3319999999	
	Vahinkovak. man. peruut	1E	3320000000	3320999999	
	M.ajoneuvovak. man. peruut	1A	3321000000	3321999999	
	Henkilövak. man. peruut	1F	3322000000	3322999999	
	Tapaturmavak. man. peruut	1G	3323000000	3323999999	
	Kaskovak. man. peruut	1I	3324000000	3324999999	
	Ratti man. peruut	13	3325000000	3325999999	
	Ratti maksusop. man peruut	1J	3326000000	3326999999	
	Esinevak. yks. man. peruut	1M	3327000000	3327999999	
	Takausvak. man. peruut	1N	3328000000	3328999999	
	EK Korvaus man. peruut	19	3329000000	3329999999	
	Ratti 2 man. peruut	1B	3330000000	3330999999	
	Takaus korv. man peruut	1H	3331000000	3331999999	
	JV-Simmer man peruut	1K	3332000000	3332999999	
	JV-Simmer muist m pe	1S	3333000000	3333999999	
	Korkki TA	QF	3334000000	3334999999	
	Korkki YT	QG	3335000000	3335999999	
	Korkki EU	QH	3336000000	3336999999	
	Korkki EK	QI	3337000000	3337999999	
	Korkki YA	QJ	3338000000	3338999999	
	Korkki MK	QK	3339000000	3339999999	
	Korkki manuaalitosite	QL	3340000000	3340999999	
	KORKKI PV MANUAALITOS.	QM	3341000000	3341999999	
	Flex maksutulo, koneellinen	K1	3342000000	3342999999	
	Flex maksutulo, manuaalinen kirjaus	K2	3343000000	3343999999	
	Flex korvaukset, koneellinen	K3	3344000000	3344999999	
	Flex korvaukset, manuaalinen kirjaus	K4	3345000000	3345999999	
	Flex manuaalinen peruuntuva	K5	3346000000	3346999999	
	Flex Eurocenter korvaukset, koneellinen	K6	3347000000	3347999999	
	Flex Eurocenter korvaukset, manuaalinen	K7	3348000000	3348999999	
	EU KORVAUS PERUUTUS	QO	3349000000	3349999999	
500	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
501	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
502	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
503	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
504	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
505	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
506	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
507	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
508	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
509	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999	
040	JÄSENLUOTTOVAKUUTUS	TA	5040000001	5040999999	HVRKR0H
050	ASUNTOSÄÄSTÖPALKKIOT	TB	5050000001	5050999999	
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999	
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999	
080	OP-LUOTOT	TD	5080000001	5080999999	
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999	
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999	
610	ULTRA VALUUTANVAIHTO	TX	6100000001	6100999999	
613	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999	
614	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999	
615	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999	
616	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999	
620	FORSE	TI	6200000001	6200999999	
621	SDD SEPA SUORAVELOITUS	RB	6210000001	6210999999	
624	AQUARIUS/OKO	GP	6240000001	6240999999	

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
625	VIEW/PÄIVITYKSET	TJ	6250000001	6250999999	
628	DPS/OPTO-TAPAHTUMAT	RZ	6280000001	6280999999	
631	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999	
632	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999	
633	PANKKITAKAUKSET	TL	6330000001	6330999999	
634	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999	
635	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999	
636	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999	
637	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999	
638	DPS PÄIVITTÄISET	KU	6380000001	6380999999	
639	DPS TASEEN ULKOPUOL.	KV	6390000001	6390999999	
640	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
641	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
642	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
643	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
644	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
645	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
646	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
647	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999	
648	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999	
649	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999	
653	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999	
654	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999	
657	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999	
658	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999	
659	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999	
660	MATKASHEKIT	TQ	6600000001	6600999999	
663	Ultra/ Henki Aquarius VIRO	KF	6630000001	6630999999	
665	BANKGIRO	TV	6650000001	6650999999	
666	RPM (Rahanpesun estämisen keskeytyskirjaukset)	KX	6660000001	6660999999	
667	RPM/EUR	RM	6670000001	6670999999	
670	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999	
671	SETELIKAUPAT	TR	6710000001	6710999999	
672	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999	
673	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999	
674	BOND/REPO PÄIVITTÄISET	TS	6740000001	6740999999	
675	BOND ARVOSTUKSET	XV	6750000001	6750999999	
691	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
692	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
693	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
694	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
695	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
696	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
697	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
698	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
699	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999	
706	VALUUTTAMÄÄRÄISET MERKINNÄT	HO	1123000001	1123999999	
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999	
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9701600001	9701699999	
990005	LÄHTEVÄ CLEARING (AAMU)	VB	9900500001	9900599999	
990007	Prepaid rsk-tapahtumat	KJ	9900070001	9900079999	
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999	OT003/OTORP002
990001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999	
9900002	ANTOLAINAUS	BD	9900200001	9900299999	AMR972
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999	
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999	
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999	
9900004	PANKKITAKAUS	BF	9900400001	9900499999	ATRR009
990004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999	
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999	MGKR2005, MGKR2006
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999	MGKR2001
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999	MGKR2002
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999	MGKR2004
9900009	SAAPUNEET PIKASIIRROT	BK	9900900001	9900999999	MGR5150
990009	SAAPUVA CLEARING 31.12.1997 ALKAEN (AAMU)	VE	9900900001	9900999999	
990010	POPS BRUTTOCLEARING 16.12.1997 ALKAEN	VF	9901000001	9901099999	
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET / OKO	EK	9901100001	9901199999	
990012	AGIOT /VALUUTTAKASSA	VG	9901200001	9901299999	
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999	
990013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999	

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
9900014	VALUUTTAKIRJANPITO	EE	9901400001	9901499999	MV29K
990014	VALUUTTAKASSA 24.2.1997 ALKAEN	EE	9901400001	9901499999	OTALPKT
9900015	ANTOLAINAUS /ALPER	BP	9901500001	9901599999	
990015	AUTOMAATTIKIRJAUS / ALPER 18.11.94 ALKAEN	BP	9901500001	9901599999	
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9901600001	9901699999	op:t, 7880: USLR610
990016	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VH	9901600001	9901699999	
990017	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VI	9901700001	9901799999	
9900018	MATKAVALUUTTA	BL	9901800001	9901899999	MAVRMTIK
990018	MATKAV. (MAVA) VIERAAT SEKIT JA MATKASEKIT	BL	9901800001	9901899999	
9900019	MATKAVALUUTTA/AGIO	BM	9901900001	9901999999	MAVRATIK
990019	AGIOT (MAVA)	BM	9901900001	9901999999	
990020	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990022	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990023	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990024	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990025	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990122	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990123	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
990124	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999	
9900021	OP:N TILIT OKOSSA	BS	9902100001	9902199999	PR002
990021	OPICS (KK-VAIHDE PYSYVÄT KIRJAUKSET)	VK / VL	9902100001	9902199999	
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET / OKO	EL	9902200001	9902299999	
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT / OKO	EM	9902300001	9902399999	
9900241	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ) OVY	EQ	9902410001	9902419999	
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVY	ER	9902420001	9902429999	
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999	
9900025	RAHAHUOLTO	EG	9902500001	9902599999	
9900026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999	MGKR2003
990026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999	
	WINRESK	EO	9902700001	9902799999	
990028	KAPULA PÄIVITT./OKO	GS	9902800001	9902899999	
990029	KAPULA ARVOSTUS/OKO	GT	9902900001	9902999999	
990030	ASLA/SIIRTYVÄT/OHMO	GD	9903000001	9903099999	
990031	ASLA	VM	9903100001	9903199999	
990032	ASLA / SIIRTYVÄT	VN / VO	9903200001	9903299999	
990033	ASLA/OHMO	GC	9903300001	9903399999	
990034	UTU/PALKKIOT	IF	9903400001	9903499999	
9900035	POPS/LUNASTAMATTOMAT SEKIT YLI 10V	IG	9903500001	9903599999	
9900036	PKJ JÄLKIPER. SUORIT	IH	9903600001	9903699999	
990036	ELE PÄIVITTÄISET VIENNIT	JA	9903700001	9903799999	
990037	ELE TAUP VIENNIT	JB	9903800001	9903899999	
990038	ELE PERUUTETTAVAT TILINPÄÄTÖSVIENNIT	JC	9903900001	9903999999	
990041	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO	VP	9904100001	9904199999	
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9904200001	9904299999	BJER122
990042	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO (UUSI)	VQ	9904200001	9904299999	
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999	
990044	DEVON, 30.6.99	VR	9904400001	9904499999	
990045	DEVON, 30.6.99	VS	9904500001	9904599999	
990046	DEVON, 30.6.99	VT	9904600001	9904699999	
990047	DEVON, 30.6.99	VU	9904700001	9904799999	
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999	***)
9900052	LOMAPALKKAVELAT	GV	9905200001	9905299999	***)
990054	Banksyst kk/tp-päätös	JE	9905900001	9905999999	
990055	Banksyst taseen ulkopuoliset (jos tarvitaan)	JI	9905500001	9905599999	
990056	TRADING TERMIINIEN ARVOSTUSTULOS (EI PERUUTETTAVA)	VX	9905600001	9905699999	
990057	RJ PÄIVITTÄISET	JF	9905700001	9905799999	
990058	RJ SIIRTYVÄT	JG	9905800001	9905899999	
9900060	VALUUTTATILIT	BZ	9906000001	9906099999	
990060	VALUUTTAOTTOLAINAUS	BZ	9906000001	9906099999	
9900061	VALUUTTATILIT / AGIOT	CA	9906100001	9906199999	DARRAGI/OVARP002
990061	VALUUTTAOTTOLAINAUS /AGIOT	CA	9906100001	9906199999	
9900062	VALUUTTATILIT/SIIRTYVÄ KORKO	CB,CC	9906200001	9906299999	DARRASK/OVARP002
990062	VALUUTTAOTTOLAINAUS/SIIRTYVÄT ERÄT	CB / CC	9906200001	9906299999	
9900063	LÄHTEVÄT ULKOMAAN MAKSUT	CD	9906300001	9906399999	LUMR124
990065	BLV TILINP. PYSYVÄ	JN	9906500001	9906599999	
990066	BLV TP PERUUTETTAVA	JO	9906600001	9906699999	
990068	BLT TILINP. PYSYVÄ	JQ	9906800001	9906899999	
990069	BLT TP PERUUTETTAVA	JR	9906900001	9906999999	
9900070	SÄILYTYSPALKKIOT	CE	9907000001	9907099999	
990070	SÄILYTYSPALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN (KESÄ.- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999	
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999	

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPEREIDEN				
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999	
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999	
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999	
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999	
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999	
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999	
990077	REPO NORMAALIKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YA	9907700001	9907799999	
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999	OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999	
990079	BOND/ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET	YC	9907900001	9907999999	
9900080	SIJOITUSRESKONTRA/OVC	GJ	9908000001	9908099999	
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999	
9900082	HALTIA VUOKRASAAMISET	EH	9908200001	9908299999	
9520005	YIT-VUOKRAT	EH	9908200001	9908299999	
677	KORVA/PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999	
678	KORVA/HINTAEROT	CJ	9908300001	9908399999	
9900083	KORVA-TAPAHTUMAT	CJ	9908300001	9908399999	
9900083	KORVA PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999	
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9908400001	9908499999	
9900085	KIINTEISTÖRESKONTRA / UUSI	CI	9908500001	9908599999	
9900086	OKO:N LAINAT	CM	9908600001	9908699999	
990086	OKO:N LAINAT OP:LLE	CM	9908600001	9908699999	
990087	REPO ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YK	9908700001	9908799999	
9900088	HALTIA VASTIKERESKONTRA	EF	9908800001	9908899999	
9900089	HALTIA VASTEKESUORITUKSET	EI	9908900001	9908999999	
9900091	MAKSULIIKE /ASLA	CN	9909100001	9909199999	ALARKP01 JA 13
9900092	ASLA/OHMO	GA	9909200001	9909299999	
9900095	VILU/KOTIPANKKI	GG	9909500001	9909599999	
990995	OKO:N KIRJAUSYHTEENVETO / OPTO	YN	9909950001	9909959999	
9901001	OTTOLAINAUS/SIIR.KOR.PERUUTUS	BC	9910010001	9910019999	OT003/ OTORP003
991001	OTTOLAINAUS / SIIRTYVÄT ERÄT	YO / YP	9910010001	9910019999	
9901002	ETUKÄTEEN MAKS.KOROT/TILINP.	BE,ED	9910020001	9910029999	AMR827
991003	LOAN IQ/OKO	GN	9910030001	9910039999	
991004	ANTO AGIO KIRJAUKSET JA PENNINPYÖRISTYKSET	YQ	9910040001	9910049999	
991005	YPA LAINAT	YR	9910050001	9910059999	
991006	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (eurot)	YS / YT	9910060001	9910069999	
991048	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (valuutat)	YS / YT	9910060001	9910069999	
991007	KESKUSPANKKIPALVELUOSASTON LAINAT (RO)	YU	9910070001	9910079999	
991008	RO SIIRTYVÄT	YV / YW	9910080001	9910089999	
991009	PERINTÄANTOLAINAUS (PA)	YX	9910090001	9910099999	
991010	PA SIIRTYVÄT	YY / YZ	9910100001	9910109999	
9901011	OTTOLAINAUS /SIIRTYVÄ KORKO	BB	9910110001	9910119999	OT003
991012	YA-JS S. KORK. PER.	UK	9910120001	9910129999	
9901013	ALS:N HOITOPALKKIOT	BN,BO	9910130001	9910139999	AMR830
991013	RO-JS S. KORK. PER.	UG	9910130001	9910139999	
991014	PA-JS S. KORK. PER.	UH	9910140001	9910149999	
991015	RO/AGIOKIRJAUKSET	UI	9910150001	9910159999	
991016	PA/AGIOKIRJAUKSET	UJ	9910160001	9910169999	
9910002	ALS-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	JJ	9910200001	9910209999	
9901021	OPTO / SIIRTYVÄ KORKO	BT,BU	9910210001	9910219999	PR402
991024	YA VIRO AGIOT	RP	9910240001	9910249999	
991025	YA VIRO PÄIVITTÄISET	RJ	9910250001	9910259999	
991026	YA VIRO SIIRTYVÄT	RO	9910260001	9910269999	
991027	YA VIRO AA-PERUUTUUKSET	RU	9910270001	9910279999	
9901003	ANTOLAINAUS /Okopankki	EY,EZ	9910300001	9910399999	
991034	YA LATVIA AGIOT	RR	9910340001	9910349999	
991035	YA LATVIA PÄIVITTÄISET	RK	9910350001	9910359999	
991036	YA LATVIA SIIRTYVÄT	RQ	9910360001	9910369999	
991037	YA LATVIA AA-PERUUTUKSET	RX	9910370001	9910379999	
9901042	PLATINAJÄRJESTELMÄ/SIIRTYVÄ	BX,BR	9910420001	9910429999	BJER221
991044	YA LIETTUA AGIOT	RT	9910440001	9910449999	
991045	YA LIETTUA PÄIVITTÄISET	RL	9910450001	9910459999	
991046	YA LIETTUA SIIRTYVÄT	RS	9910460001	9910469999	
991047	YA LIETTUA AA-PERUUTUKSET	RY	9910470001	9910479999	
9901050	ALS/PREEMIOT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999	
9901055	ALS/JOHD.ARV.PER.	GI	9910550001	9910559999	
9901083	KORVA-TAPAHTUMAT/SIIRT. KORKO	CK,CL	9910830001	9910839999	
9901083	KORVA OSAKKEET /SIIRTYVÄT	CK,CL	9910830001	9910839999	
990083	KORVA RM/ARVOSTUKSET	CK	9910830001	9910839999	
991083	KORVA RM/ARVOST.PER.	CL	9910830001	9910839999	
9901086	OKO:N LAINOJEN SIIRTYVÄT	CV	9910860001	9910869999	
991086	OKO:N LAINAT OP:LLE / SIIRTYVÄT	CV / CY	9910860001	9910869999	
9901091	MAKSULIIKE /ASLA /SIIRTYVÄ KORKO	CO,CP	9910910001	9910919999	ALARKP06 JA 07

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu	
9901092	SSP:N KAUPPAHINNAN JAKSOTUS	CQ,CZ	9910920001	9910929999	
9901093	ASLA/OHMO/SIIRTYVÄT	GB	9910930001	9910939999	
991111	OKOPANKIN TASESIIRROT / OL	XA	9911110001	9911119999	
991112	OKOPANKIN TASESIIRROT /ALS	XB	9911120001	9911129999	
991113	OKOPANKIN TASESIIRRTO / VALUUTTAKASSA	XC	9911130001	9911139999	
991114	OKOPANKIN TASESIIRROT / DA	XD	9911140001	9911149999	ACR3B1/ACR3B2
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999	
990176	PREPAID TILITYKSET	KT	9917600001	9917699999	
991995	OPTON KONEKIELISET SIIRT.KOROT	XE / XF	9919950001	9919959999	
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999	
9920002	ALS-JOLLA CAP TILINPÄÄTÖS	JK	9920020001	9920029999	
992005	FRA PÄÄOMAT	XH	9920050001	9920059999	
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999	
9900202	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/OP-RAHASTO	IA	9920200001	9920299999	
9900203	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/SAAJAYHTIÖT	IB	9920300001	9920399999	
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999	JRER110
990207	TALLETUSSIIRROT	YM	9920700001	9920799999	
679	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999	
9902083	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999	
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999	PTKR3301
992101	PANKKITAKAUSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999	
992102	HENKIVAKUUTUS	HV	9921020001	9921029999	
683	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999	
9902183	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999	
684	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999	
9902283	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999	
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999	
9903001	SALDONSIIRTO	Z1	9930010001	9930019999	
9903001	SALDONSIIRROT	Z1	9930010001	9930019999	
993002	TERMIINIT PISTE-EROT SIIRT.	XM / XN	9930020001	9930029999	
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999	
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999	
9930002	ALS-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	JL	9930200001	9930209999	
993009	TERMIINIT PISTE-EROT	XO / XP	9930090001	9930099999	
994005	TERMIINIT / AGIOT	XQ	9940050001	9940059999	
994006	TERMIINIT / AGIOT PALAUTUS	XR	9940060001	9940069999	
9940007	LJR OPA-SIIRROT	MX	9940700001	9940799999	
9940008	LJR ERIKOISLAINAT	MD	9940080001	9940089999	
994010	FRA ARVOSTUKSET	XS / XT	9940100001	9940109999	
9940104	LJR EFEKT.KORON HINTAERO	ME	9941040001	9941049999	
9940105	LJR EFEKT.KORON HINTAERO PERUUTUS	MF	9941050001	9941059999	
9940106	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP	MG	9941060001	9941069999	
9940107	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP PERUUTUS	MH	9941070001	9941079999	
9940108	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT	MI	9941080001	9941089999	
9940109	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT PERUUTUS	MJ	9941090001	9941099999	
9940110	LJR-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	MM	9941100001	9941109999	
9940111	LJR-JOLLA CAP KK-VAIHDE PERUUTUS	ei vielä varattu			
9940112	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET	MN	9941120001	9941129999	
9940113	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET PERUUTUS	ei vielä varattu			
9940114	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	MO	9941140001	9941149999	
9940115	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET PERUUTUS	ei vielä varattu			
9940116	LJR-KALA PREEMIOT JA ARVOSTUKSET	MP	9941160001	9941169999	
9940117	LJR-KALA ARVOSTUSTEN PERUUTUS	MR	9941170001	9941179999	
9940120	LJR ARVONALENTUMISET	MU	9941200001	9941209999	
9940121	LJR ARVONALENTUMISET PERUUTUS	MV	9941210001	9941219999	
995	AGIOT/ULKOMAANRESKONTRAT	XU	9950010001	9950019999	
9950002	JORE TILINPÄÄTÖS	KD	9950020001	9950029999	
9960002	JORE TASEEN ULKOP.	KE	9960020001	9960029999	
9970002	CHF-TP-VIENNIT	KL	9970020001	9970029999	
9970003	CHF-TAUP-VIENNIT	KM	9970030001	9970039999	
998	ULKOM.SIIRTYVIEN KORKOJEN AUTOMAATTIKIRJAUS	XX	9980000001	9980999999	
999	VALUUTTALUOTTO	XY	9990000001	9990999999	
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999	
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999	
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999	

Sovellus-tosite ')	Nimi	Tosite-laji	Numerosarja alku	loppu

SAPin tositepäiväkirja, kuukausipääkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien pääkirja
*) on arkistoitu LEA -arkistointijärjestelmään.
Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna
**) REA-arkistointijärjestelmään
***) Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa

Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin Intime-kirjanpitojärjestelmästä, pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä.
Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

LOUNAIS-SUOMEN OP 531904

1. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Paimiossa tammikuun 29 .päivänä 2019

Juhani Alastalo

Leena Erälinna

Jaana Hörkkö

Timo Ilola

Jussi Launto

Ville Tulonen

2. Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Hallintoneuvosto on tänään pidetyssä kokouksessa perehtynyt pankin tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Vuoden 2019 osuuskunnan/edustajiston kokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että pankkia on hoidettu lain ja säännösten mukaisesti ja että hallintoneuvostolla ei ole Lounais-Suomen Osuuspankin tilinpäätöksen eikä toimintakertomuksen johdosta huomautettavaa. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen esitykseen ylijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

Paimiossa helmikuun 4 .päivänä 2019

Markku Määttänen
Hallintoneuvoston puheenjohtaja

Susanna Rantakare
Hallintoneuvoston sihteeri

3. Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Paimiossa helmikuun 8 .päivänä 2019

Fredrik Salonen
Oy KPMG Ab

KPMG Oy Ab
Töölönlahdenkatu 3 A
PL 1037
00101 HELSINKI

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Tilintarkastuskertomus

Lounais-Suomen Osuuspankin edustajistolle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Lounais-Suomen Osuuspankin (y-tunnus 0136160-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan osuuspankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia pankista niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emme ole suorittaneet pankille muita kuin tilintarkastuspalveluja.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity

Y-tunnus 1605485-9
Kotipaikka Helsinki

MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT OLENNAISEN VIRHEELLISYYDEN RISKIT	KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN RISKIEN JOHDOSTA

Saamiset asiakkailta – arvostus (tilinpäätöksen liitetieto 13, 15, 18 ja 35c)

— Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä, 185 M€, on merkittävä erä Lounais-Suomen Osuuspankin taseessa muodostaen 57 % taseen loppusummasta.

— Lounais-Suomen Osuuspankki on soveltanut saamisten arvonalentumisten kirjaamiseen 1.1.2018 alkaen IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* –standardia. Siirtymän myötä saamis- ja saamisryhmäkohtaisesta arvonalentumis-laskennasta on siirrytty IFRS 9 -standardin mukaiseen odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaan.

— Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta perustuu OP Ryhmän käyttämiin laskentamalleihin. Laskennassa käytetään oletuksia, arvioita ja johdon harkintaa, joka koskee erityisesti vakuuksien arvostamista ja odotettavissa olevien luottotappioiden todennäköisyyttä.

— Tasearvon merkittävyydestä, IFRS 9 käyttöönotosta, käytettävien laskentamenetelmien monimutkaisuudesta ja arvostamiseen liittyvästä johdon harkinnasta johtuen saamisten arvostaminen on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

— Olemme arvioineet luotonannon ohjeistuksen noudattamista sekä saamisten kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä periaatteita ja kontrolleja. Luottoprosessin ja luottokannan tarkastuksessa on hyödynnetty data-analyysejä.

— Olemme muodostaneet käsityksen keskeisistä luotonantoon liittyvistä kontrolleista OP Osuuskunnan keskitettyjen antolainausprosessien varmennuksen avulla.

— Olemme hyödyntäneet OP Osuuskunnan keksitettyyn laskentaprosessiin tehtyä varmennusta odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaprosessin kontrollien tarkastuksessa. Lisäksi olemme arvioineet muun muassa vakuuksien arvostamista ja merkittävimpien saamisten osalta odotettavissa olevia luottotappioita aineistotarkastustoimenpitein.

— Lisäksi olemme arvioineet Lounais-Suomen Osuuspankin saamisia ja odotettavissa olevia luottotappioita koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan pankin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos pankki aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

— Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

— Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon pankin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

— Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

— Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä pankin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei pankki pysty jatkamaan toimintaansa.

— Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet osuuspankin osuuskunnan kokouksen valitsemana tilintarkastajana 1.3.2010 alkaen yhtäjaksoisesti 9 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Turussa 8.2.2019

KPMG Oy Ab

Fredrik Salonen

KHT